

VAASAN YLIOPISTO

Filosofinen tiedekunta

Pirita Kokko

”Miksi arki kulutettiin puhki ja raiskattiin?”

Retoriset keinot Ruben Stillerin kolumneissa

Nykysuomen pro gradu –tutkielma

Vaasa 2011

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	3
1 JOHDANTO	5
1.1 Tavoite	6
1.2 Aineisto	7
1.3 Kolumni tekstilajina	8
1.4 Menetelmä	9
2 RETORIIKKA TUTKIMUSMENETELMÄNÄ	11
2.1 Retorinen analyysi	12
2.2 Retoriset keinot	13
2.2.1 Konteksti	14
2.2.2 Jäsentely	16
2.2.3 Vakuuttamisen keinot	17
2.2.4 Argumentaatio	18
2.2.5 Tyyli	19
3 RETORISET KEINOT RUBEN STILLERIN KOLUMNEISSA	24
3.1 Konteksti kolumneissa	24
3.2 Jäsentely kolumneissa	28
3.3 Vakuuttamisen keinot kolumneissa	33
3.4 Argumentaatio kolumneissa	38
3.5 Tyyli kolumneissa	40
4 TULOKSET JA PÄÄTELMÄT	57
LÄHTEET	63
LIITTEET	
Liite 1. Esimerkki aineistosta	65

TAULUKOT

Taulukko 1. Aineiston kolumnit	7
Taulukko 2. Ruben Stillerin kolumneissa esiintyvät troopit	41
Taulukko 3. Ruben Stillerin kolumneissa esiintyvät skeemat	54

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta**

Tekijä: Pirita Kokko
Pro gradu -tutkielma: "Miksi arki kulutettiin puhki ja raiskattiin?"
Retoriset keinot Ruben Stillerin kolumneissa
Tutkinto: Filosofian maisteri
Oppiaine: Nykysuomi
Valmistumisvuosi: 2011
Työnohjaaja: Gun-Viol Vik-Tuovinen

TIIVISTELMÄ:

Kieli on olennainen osa päivittäistä elämäämme ja se on kiinni jokaisessa hetkessämme: jos ei tekstinä edessämme, niin ajatuksina päässämme. Kaikki kielenkäyttömme pyrkii vaikuttamaan ja vakuuttaman tavalla tai toisella, mutta harvoin mietimme näitä keinoja, joilla sen teemme.

Tutkimuksessani tarkastelen retorisia keinoja Ruben Stillerin kirjoittamista kolumneista. Tarkoituksena on saada yleiskuva retorisista keinoista ja selvittää missä määrin Stiller käyttää kolumneissaan retorisia keinoja vakuuttaakseen lukijan, sekä löytyykö Stillerille jokin tyypillinen retorinen keino. Tutkimuksen teoriana on retoriikka, ja menetelmänä tästä muodostettu retorinen analyysi. Retorisen analyysin runko jakaantuu viiteen eri osioon: kontekstiin, jäsentelyyn, vakuuttamisen keinoihin, argumentaatioon ja tyyliin. Analysoin kolumneista kunkin osion erikseen ja muodostan niistä kokonaisvaltaisen retorisen analyysin aineistostani. Tutkimuksessani on aineistona kymmenen Ruben Stillerin kirjoittamaa kolumnia vuosilta 2007–2010.

Tulokset osoittavat, että Stiller käyttää kolumneissaan runsaasti retorisia keinoja lukijan vakuuttamiseksi. Kolumnin aloitukset ja lopetukset ovat huomiota herättäviä ja sisältö voimakkaita mielipiteitä sisältävää tekstiä. Vakuuttamisen keinoista eniten käytettyjä ovat eetos ja paatos, jotka tuntuvat olevat Stillerin teksteille luonteenomaisia keinoja. Argumentaatio ei ole Stillerillä analyysin mukaan niin selkeää, mutta väitteitä ja niitä tukevia argumentteja esiintyy kolumneissa. Stillerin kolumneissa esiintyy runsaasti erilaisia tyylikeinoja, trooppeja ja skeemoja. Erittäin runsaasti kolumneissa esiintyy trooppeja, joista eniten esillä ovat ironia, interrogaatio ja metafora. Nämä kolme näyttävät olevan Stillerin tyyllille tunnusomaisia retorisia keinoja. Tutkimuksen perusteella Stiller käyttää kolumnikirjoittelussaan runsaasti retorisia keinoja, joilla lukijat yritetään saada vakuuttuneiksi ja vaikuttuneiksi.

AVAINSANAT: retoriikka, retoriset keinot, vaikuttaminen, kolumni

1 JOHDANTO

”Viestinnän keskeisenä päämääränä pidetään yleensä informaation välittämistä; joko uuden tiedon antamista tai entisen saattamista parempaan järjestykseen. Mutta usein on myös tavoitteena viestin avulla vaikuttaminen.” (Pääkkönen & Varis 2000: 108.)

Ihmiset ovat kautta aikojen kommunikoineet keskenään. Kehitystä kommunikaatiossa on tapahtunut erittäin paljon esi-isiemme kommunikointitavasta tämän päivän kommunikaatioon. Siitä lähtien, kun kieli on kehittynyt, se on ollut suuri, lähes välttämätön, osa ihmisten elämää. Ihmiset kuuntelevat, puhuvat, kirjoittavat ja lukevat päivittäin. Kieli on niin vahvasti sidoksissa arkisiin toimintoihimme, ettemme edes ajattele asiaa. Ja jos asiaa alkaa pohtimaan, on vaikea nimetä päivästämmme hetki, jolloin emme olisi tekemisissä kielen ja sanojen kanssa. Jopa ajatuksemme ovat yhteydessä kieleen; ajattelemme yleensä asioita sanoilla, omalla äidinkielellämme ja puhumme ajatuksemme ilmoille siten, kuten olemme ne mielessämme ajatelleet. (Johannesson 1998: 10–14.)

Kaikki kielenkäyttömme on koko ajan luomassa uutta todellisuutta inhimillisestä perspektiivistä, eikä näin ollen heijasta pelkkää neutraalia maailmaa. Maailmaa kuvataksamme, ja sitä kielellisesti rakentaessamme, emme saa unohtaa jatkuvaa vastuuta, joka meillä siitä on sekä lukijan että kirjoittajan asemassa. (Lehtonen 1996: 28–34). Yhteiskunta, jossa elämme, on jatkuvan kehityksen ja paineen alla. Informaatio ja kommunikaatio ovat sanoja, joita toistellaan ja joiden tärkeydestä muistutetaan eri yhteyksissä. Pelkkä luku- ja kirjoitustaito ei enää riitä, vaan on tiedettävä paljon enemmän; on osattava nähdä myös sanojen taakse. Ei riitä että sanoilla pelaamisen jalon taidon hallitsevat vain poliitikot, papit ja runoilijat. Selvitäkseen nyky-yhteiskunnassa tekstien tulvasta, jokaiselta ihmiseltä vaaditaan retorisia taitoja. (Johannesson 1998: 7–9.)

Retorisia keinoja voidaan käyttää eri yhteyksissä ja eri tavoin. Aikamme räiväsuista suunsoittojournalismia edustavan Ruben Stillerin voidaan sanoa hallitsevan retoriikan taidon. Ruben Stiller on vuonna 1961 syntynyt Espoossa asuva vapaa toimittaja, joka on

tullut tutuksi kolumneistaan Helsingin Sanomien *Nyt*-liitteessä ja *Image*-lehdessä sekä televisio-ohjelmistaan (Kustannusosakeyhtiö Teos 2010). Kärkevät mielipiteensä suoraan sanovalla Stillerillä on aina paljon sanottava kaikesta.

1.1 Tavoite

Tavoitteenani on tutkia Ruben Stillerin käyttämiä retorisia keinoja hänen kirjoittamissaan kolumneissa. Pyrin selvittämään millaisia retorisia keinoja Stiller kolumneissaan käyttää ja missä määrin. Kantavana hypoteesina minulla on ajatus siitä, että kolumnikirjoittelussa käytetään huomattavissa määrin erilaisia retorisia apukeinoja, sekä Stillerin ominaisen kirjoitustyylin tietäen, retoriset keinot saattavat olla vahvasti esillä. Maffesolin (1995: 44) mukaan tyyli voidaan nähdä eräänlaisena yhteisenä kielenä. Pyrin tähän tukeutuen hahmottelemaan Stillerin tyyliä ja kieltä.

Retoriikan keinojen tutkiminen on tärkeää, koska juuri näiden keinojen avulla teksteistä saadaan aikaan vaikuttavia kirjoituksia. Jokainen teksti kuitenkin kirjoitetaan aina jonkin asian saavuttamiseksi. Kaikkea ei tarvitse sanoa, mutta sillä mitä sanotaan, voidaan vihjata siihen, mitä ei ole kerrottu (Blomstedt 2003: 69). Voidaan siis ajatella, että tekstillä on näin ollen aina jokin tarkoitus, vaikka se ei olisikaan kovin ilmeinen. Retoriset keinot voidaan nähdä työvälineinä, joiden avulla tarkoitus saavutetaan. Tulee aina muistaa, että kirjoittajalla ei ole käytössään hetken tuomia keinoja vaikuttaa vastaanottajiin. Halutessaan saada aikaan vaikutusta, kirjoittajan on etukäteen mietittävä keinot, jotka pitkällä aikavälillä saavuttavat lukijat ja heidän tajuntansa.

Retoriikan keinojen tuntemus on hyödyksi kaikenlaisessa kirjoittamisessa, ei pelkästään tunteisiin vetoavissa kirjoituksissa, vaan hyödyn voi nähdä suurena monella eri alalla. Retoriikka on erittäin ajankohtainen jälleen, jonkinlaisen hiljaiselon jälkeen ja retoristen keinojen rooli on kasvamassa myös maallikkojen keskuudessa. Samalla myös viestintävälineiden kehitys, joka on globalisoitumisen välttämätön osatekijä, korostuu, mikä edelleen tarkoittaa retoriikan tuntemisen tärkeyttä. (Kaakkuri-Knuuttila 2000: 235–236.) Retoriikka ei ole tutkimusmenetelmänä uusi, vaan sitä on käytetty erilaisten

aineistojen tutkimisessa aiemminkin. Muun muassa Jukka-Pekka Puro (1998) on tutkinut seurakuntasaarnojen retorisia ominaispiirteitä.

1.2 Aineisto

Tutkimusaineistoni koostuu kymmenestä Ruben Stillerin kirjoittamasta kolumnista, jotka on julkaistu *Image*-lehden eri numeroissa vuosien 2007–2010 aikana. Taulukkoon 1 olen koonnut aineistoni kolumnit ilmestymisjärjestyksessä. Olen valinnut kyseiset kolumnit mukaan tutkimukseeni siten, että tekstejä olisi tasaisesti vuosien varrelta, ja jotta mukana olisi sekä vanhempaa että uudempaa materiaalia. Aineistoni on kaiken kaikkiaan suhteellisen pieni, koska tarkoitukseni on käsitellä kolumnien retorisia keinoja yksityiskohtaisesti.

Taulukko 1. Aineiston kolumnit

Numero	Kolumnin nimi
2/2007	<i>Pään säätämisestä</i>
3/2007	<i>Vapauta ankeutesi!</i>
4/2007	<i>Me ajatusrikolliset</i>
2/2008	<i>Porvarin hillitty katse</i>
5-6/2008	<i>Minä, kesäluuseri</i>
2/2009	<i>Mykkää on ihana halata</i>
4/2009	<i>Puhe ylioppilaille</i>
10/2009	<i>Lihaa säästään</i>
9/2010	<i>Puolijuutalainen muistelee</i>
11/2010	<i>Irti heteronormatiivisesta fasismista</i>

Image-lehti on kuukausittain ilmestyvä lehti, joka käsittelee puheenaiheina olevia asioita. Lehden sivuilla nousee esiin uudet ilmiöt ja ajankohtaiset ihmiset. Aiheet pyörivät niin populaarikulttuurin, politiikan kuin muodinkin ympärillä. *Image* on perustettu vuonna 1985 ja lehti täytti 25 vuotta vuonna 2010. Lehteä ilmestyy 12 numeroa vuodessa, joista yksi on kaksoisnumero. Lukijamäärä lehdellä on noin 110 000, joista suurin osa 25–34 vuotiaita kaupunkilaisia. (A-lehdet 2010.)

1.3 Kolumni tekstilajina

Tekstilaji on käsitteenä sosiokulttuurinen. Lukijoina meillä on taju siitä, mitkä kielelliset piirteet ovat ominaisia pääkirjoituksille, saarnoille tai rap-lyriikalle, millainen on hyvä ylioppilasaine tai millainen on hyvä www-sivu. Näiden tekstilajien suosimat sanastolliset, kieliopilliset ja tekstuaaliset valinnat ovat muotoutuneet kulttuurisesti osana yhteiskuntamme sosiaalisia käytäntöjä. Tekstilajit eroavat toisistaan rakenteensa kannalta ja siinä, miten ne käyttävät hyödykseen eri elämänalueisiin liittyviä diskursseja. Tekstilajin konventiot syntyvät ja muuttuvat kielenkäyttäjien muodostaman yhteisön normien ja tarpeiden mukaisesti kunkin lajin tradition pohjalta. Sosiokulttuurisen kontekstin muutokset vaikuttavat myös tekstilajeihin: perinteisten lajien muutos voi johtaa uusien lajien eriytymiseen, ja vanhoja lajeja voi sulautua yhteen; yhteiskunnan uusiin tarpeisiin syntyy koko ajan uusia lajeja. (Kalliokoski 2006: 240.)

Instituutiot, kuten koulu, liike-elämä tai terveydenhoito, synnyttävät ja tarvitsevat tekstilajeja. Samalla tavoin arjen vuorovaikutus, suullinen ja kirjallinen viestintä, koostuu erilaisista konventioiden säätelemistä toiminnoista. Kielenkäyttö on ihmisen toimintaa, ja tekstilajit ovat konventionaalistuneita inhimillisen toiminnan muotoja, osana juuri sitä instituutiota, jonka tarpeisiin ne ovat syntyneet. Suomen koulujen äidinkielen opetuksessa tekstilajin käsite on ollut aina yksi keskeisimpiä asioita lukijan eli tekstin kuluttajan näkökulmasta. Lajin käsite on tarpeen kaunokirjallisuutta opetettaessa ja tutkittaessa. Myös joidenkin yksittäisten tekstilajien hallinta on ollut esillä kirjoittamisen opettamisen yhteydessä. Näitä ovat perinteisesti olleet pakina, arvostelu ja mielipidekirjoitus. (Kalliokoski 2006: 240–241). Kolumni tekstilajina liittyy selkeästi edellisiin kategorioihin.

Tekstinä kolumni on vaikuttava mielipideteksti, jonka lukija on useimmiten lehden toimituksen ulkopuolinen henkilö. Lehti valitsee kolumnistinsa ja antaa tilan heidän käyttöönsä. Kolumnien aiheet ja mielipiteet ovat kirjoittajan eli kolumnistin omia, eikä hän ole sidoksissa lehden linjaan. Kolumnisti on tekstin yhteydessä selkeästi esillä henkilönä; tekstin yhteydessä on useimmiten kirjoittajan valokuva. Tyyliiltään kolumni

voi olla pakinoiva, esseen tapaan pohtiva tai tiukan asiatyylinen; vaihtoehtoja on monia kolumnistien mukaan. (Kauppinen 1995: 155.) Suoranaiseen pakinaan verrattuna, kolumni on ”ryppyotsaisempi” ja selkeämmin vaikuttamaan pyrkivä mielipideteksti. Kolumni on Suomessa tuontitavaraa, jonka juuret ovat Yhdysvalloissa. (Pääkkönen & Varis 2000: 42.) Yhteenvetona voitaisiin todeta, että olennaista kolumnille tekstityyppinä on, että kirjoittajan asenne tulee selkeästi esiin tekstistä. Kirjoittaja ottaa kolumniteksteissä näkyvästi kantaa johonkin asiaan.

1.4 Menetelmä

Ruben Stillerin kolumneita käsittelevä tutkielmani on kvalitatiivinen tutkimus, mutta analyysin viimeisessä osassa (ks. luku 3.5) kokoan myös taulukot löydöksistä. Menetelmänä tutkimuksessani on retoriikka ja tarkemmin ottaen käytän retorista analyysia, jonka kohteena on itse aineiston tekstit. Retorinen analyysi on tutkimusmenetelmä, jonka avulla tarkastellaan erilaisia tekstejä ja niiden sisältämiä vaikutuskeinoja. Retorisella analyysimenetelmällä eritellään tekstien sisältöä ja ulkoasua, mutta sen kohteena on myös tekstin laajempi sosiaalinen yhteys. Analyysin avulla tarkastellaan tekstin tunnelatauksia ja niitä retorisia piirteitä, joilla puhujan ja kuulija väliset suhteet tulevat esille. (Kaakkuri-Knuuttila 2000: 234–235.)

Käytän tutkimukseni pohjana Karlbergin ja Mralin (1998) luomaa retorisen analyysin mallia, jota hieman muokkaan omaan tarkoitukseeni sopivaksi. Karlbergin ja Mralin (1998) retorisen analyysin malli on alun perin tarkoitettu puheen retoriikan analysointiin, mutta itse sovellan sitä tässä tutkimuksessani kirjoitettuun tekstiin. Mallin muokkaaminen näkyy suurimmaksi osin vain termien uudelleen nimeämisissä ja siinä, mitä kohtaa itse tutkimuksessani eniten painotan.

Karlbergin ja Mralin (1998) retorisen analyysi jakaantuu viiteen eri osioon, haaraan, jotka yhdessä muodostavat kokonaisvaltaisen retorisen analyysin mallin. Analysoidessani kolumnien retorisia keinoja käyn läpi jokaisen kolumnin Karlbergin ja Mralin (1998) runkoa mukaillen, tarkastellen aina yhtä rungon haaraa kerrallaan.

Jokaisesta tarkastelemastani viidestä retorisesta keinosta kokoan analyysin, joka sisältää aineistoni jokaisen kolumnin löydökset. Retorinen analyysi toimii hyvin kolumnin tyyllisissä, voimakkaita kannanottoja sisältävän ja tunteisiin vetoavan kirjoittelun analyysissa.

2 RETORIIKKA TUTKIMUSMENETELMÄNÄ

Antiikin retoriikka on usein mainittu olevan länsimaisen ajattelun alkupiste. Antiikin aikana retoriikka oli sosiaalisesti orientoitunut päättelyn laji. Varhaiset retoriikan opettajat pitivät retoriikkaa ennen kaikkea oppina vakuuttamisen tekniikasta. Keskiajalla retoriikka tarkoitti lähinnä puheen tehokeinoja, kun taas uudella ajalla retoriikan merkitys heikkeni edelleen. Viime vuosikymmeninä retoriikka on kokenut kukoistuksen ajan. Kun vanha retoriikka liittyi selkeästi oraaliseen kulttuuriin, uudessa retoriikassa korostuu selkeästi tekstuaalisuus. (Koistinen 1999: 40–41.)

Taitavaa kielenkäyttöä, erilaisten tyyli-lajien ja retoristen keinojen hallintaa on perinteisesti pidetty oleellisena osana sivistystä (Kaakkuri-Knuuttila 2000: 258). Retoriikka voidaan määritellä kyvyksi havaita kunkin asian yhteydessä vakuuttava (Aristoteles [330eaa], 1997: 10). Periaatteessa jokainen ilmaus pyrkii vaikuttamaan ja vakuuttamaan jollain tavalla (Leiwo, Luukka & Nikula 1992: 92). Vakuuttaminen on toimintaa, jota toiset osaavat paremmin ja toiset huonommin; harjaantumisen avulla siinä voi kuitenkin edistyä ja tulla paremmaksi. Tämän vuoksi vakuuttamista on pidettävä taitona. (Kaakkuri-Knuuttila 1992a: 90.) Retoriikkaa voidaan kutsua myös puhetaiteen opiksi, jota ei kuitenkaan voi tutkia erillisenä tietona, vaan se täytyy sisällyttää johonkin muuhun (Hellspong 2007: 59). Tässä tutkielmassa jollakin muulla tarkoitetaan kolumneja, joiden tutkimiseen retoriikan sisällytän.

Retoriikka voidaan luokitella sen mukaan, mihin kielenkäytön tasoon halutaan huomio kiinnittää. Voidaan erotella *puheiden retoriikka*, *argumentoinnin retoriikka* sekä *trooppien* ja *kielikuvien retoriikka*. Ensimmäisessä retoriikan tapauksessa tarkastellaan puheita, tekstejä, kuvia tai muita vastaavia esityksiä kokonaisuuksina arvioiden niiden taidokkuutta ja vaikuttavuutta suhteessa yleisöön. Argumentoinnin retoriikka kohdistaa huomion esityksen keinoihin, joilla pyritään muuttamaan tai vahvistamaan yleisön käsityksiä. Viimeinen retoriikan taso, trooppien tai kielikuvien retoriikka, nähdään taidonilmauksien tarkasteluna tai argumentoinnin välineenä, mutta siinä on myös lähtökohtia jonkin tekstin, kirjoittajan tai aikakauden kielen tyyppillisten tai yksilöllisten ajatusmuotojen tai tyylien tutkimiseen. (Palonen & Summa 1996: 10.)

Vaikka Summa (1998: 59) artikkelissaan kirjoittaa, ettei retorinen teho aina perustu vakuuttavuuteen tai taidokkaaseen argumentointiin, vaan argumentoinnin näkökulmasta toisarvoiset tekijät, kuten toisto, jatkuva viestin vahvistaminen tai viestintävälineiden tekninen tehokkuus, merkitsevät usein enemmän kuin varsinaiset retoriset keinot, ei kannata aliarvioida retoriikkaa ja retoristen keinojen voimakkuutta. Retoriikka on kiinnostunut myös kielenkäytön seurauksista (Koistinen 1999: 58).

Seuraavaksi käsittelen retoriikkaa analyysimenetelmänä, ja selvennän tässä tutkimuksessani käyttämäni retorisen analyysin runkoa. Luvussa 2.1 kerron yleisesti retorisesta analyysistä, mitä se on, miten se rakentuu ja millä tavoin sitä voidaan käyttää. Luvussa 2.2 selvittelen itse retorisia keinoja, joita retorisen analyysin avulla tutkitaan. Retoriset keinot jakaantuvat viiteen eri kohtaan, jotka yhdessä muodostavat kokonaisvaltaisen retorisen analyysin rungon. Nämä viisi retoriikan keinoa esittelen alaluvuissa 2.2.1–2.2.5.

2.1 Retorinen analyysi

Retoriikka tieteenä on empiirisesti suuntautunutta, sikäli kuin se tutkii ihmisten tapaa kommunikoida. Retorisella analyysillä on eheä kokonaisperspektiivi. Tämä merkitsee, että retorinen analyysi ei ole pelkästään eristäytynyt osa kommunikaatioprosessia, jota analysoidaan. Analyysin alkupiste on itse asiassa konteksti, retorinen tilanne. (Karlberg & Mral 1998: 12.)

Retorinen analyysi tarjoaa useita keinoja osoittaa tekstistä siihen sisältyviä arvostuksia. Jos tekstin ajatellaan edustavan kulttuurissa vallitsevia tyypillisiä arvoja, retorinen analyysi saattaa meidät tietoisemmiksi oman kulttuurimme arvomaailmasta. Emme voi kuitenkaan koskaan täysin tiedostaa omia arvostuksiamme. Parhaitenkin tehty analyysi pohjaa intresseihin ja arvoihin, jotka ovat vain osaltaan näkyvissä. Kulttuurimme myös jakaantuu alakulttuureihin, joilla on kaikilla omat arvomaailmansa. (Kaakkuri-Knuuttila 2000: 264.)

Retorisen analyysin kohteena on aina itse teksti ja sen vaikutuskeinot. Retorisessa analyysissä tuodaan ilmi asu tarkastelun kohteeksi. Kiinnostuksen kohteena on sekä asiasisältö että ilmi asun erittely. Retoriikka saa meidät huomaamaan kielen hienoudet, eikä näin ollen siirrä niitä syrjään. Metaforat, rinnastukset ja muut kielikuvat, ilmaisujen värikkyys tai niukkuus ja niiden asema vaikuttavuuden luomisessa ovat retorisen analyysin kohteita. (Kaakkuri-Knuuttila 2000: 234.)

Retoriikassa on vastakkaisia koulukuntia, jotka perustavat analyysinsä omiin lähtökohtiinsa. Yksi näkemys muodostaa argumentaatiosta tekstin rungon, jonka ympärille muut tekijät punoutuvat. Logos-, eetos- ja paatos-keinot sekä kielelliset keinot muodostavat kokonaisuuden. Ne joko tukevat tai eivät tue toisiaan, riippuen tekstin kirjoittajan taidoista ja yleisön vastaanottamisen tavoista. Tämä on vastakkainen näkökulma toiselle koulukunnalle, joka taas jättää argumentaation retorisen analyysin ulkopuolelle. Siinä retoriikka ymmärretään kielellisinä keinoina ilman argumentaatiota. Tällöin analyysin kohde voidaan rajata esimerkiksi metaforien, dualismin tai joidenkin muiden kielellisten keinojen esiintymiseen. Kuten kaikessa muussakin tutkimuksessa, riippuu analyysin tekijän tavoitteista, minkälaisen analyysin tavan, menetelmän ja kohteen valitsee. (Kaakkuri-Knuuttila 2000: 238.)

2.2 Retoriset keinot

Retorinen keino tarkoittaa Kaakkuri-Knuuttilan (2000: 233) mukaan tapaa, jolla pyritään lisäämään tekstin sanoman uskottavuutta. Seuraavaksi käyn läpi Karlbergin ja Mralin käyttämän analyysin retoriset keinot ja muokkaan niitä omaan käyttööni sopiviksi. Muokkaamisella tarkoitan sitä, että olen soveltanut alkuperäisesti puheen analysointiin tarkoitettua analyysimallin soveltumaan kirjoitettuun tekstiin. Olen lähinnä joutunut muokkaamaan termejä uusiksi. Karlberg ja Mral (ks. esim. 1998: 21) käyttävät muun muassa termejä *puhuja* (ruots. *talaren*) ja *yleisö* (ruots. *publiken*) viitatessaan tekstin lähettäjään ja vastaanottajaan. Oma aineistoni on kuitenkin ainoastaan kirjoitettua tekstiä, joten käytän *puhujan* sijasta termiä *kirjoittaja* ja *yleisön* sijasta termiä *lukija*.

2.2.1 Konteksti

Karbergin ja Mralin (1998) retorisen analyysin mallin ensimmäisessä vaiheessa pyritään määrittämään tutkittavan tekstin konteksti. Teksti täytyy tulkita osana isompaa kokonaisuutta. Alkuasetelmana on siis tilanne, jossa kirjoittaja ja vastaanottaja tietyllä hetkellä ovat. Karlberg ja Mral jakavat kontekstin viiteen osaan: *genreen*, *tilanteeseen*, *lukijaan*, *ongelmaan* ja *kirjoittajaan*. (Karlberg & Mral 1998: 21.)

Genre

Genreä määriteltäessä tulee ottaa huomioon tekstigenre ja retorinen genre. Tekstigenreä määriteltäessä on pohdittava, onko kyseessä esimerkiksi uutisteksti, ilmoitus, puhe tai artikkeli, sekä toisaalta missä teksti esitetään, esimerkiksi uutiset tai sanomalehti. Tulkinnassa täytyy miettiä millaisia yhteyksiä tekstillä on toisiin teksteihin, onko kyseessä tekstien sarja ja ovatko ne riippuvaisia toisistaan. Karlbergin ja Mralin mukaan klassinen retoriikka jakaa retorisen genren kolmeen alueeseen: *poliittiseen* (lat. *genus deliberativum*), *juhlalliseen* (lat. *genus demonstrativum*) ja *oikeudelliseen* (lat. *genus judiciale*). Poliittisella tekstillä on tietty päämäärä, johon puhuja tai kirjoittaja pyrkii. Poliittinen teksti ei kuitenkaan tarkoita, että sen pitäisi liittyä politiikkaan, vaan aihealue voi olla mikä vain. Juhlallinen teksti liittyy seremoniallisiin tapahtumiin, kuten vihkiminen tai kastetilaisuus. Tässä tapauksessa pyritään nostamaan esille kohteen ominaisuuksia ja piirteitä. Kohteen ei tarvitse olla kuitenkaan ihminen, kuten useissa seremonioissa, vaan voidaan myös ylistää tai moittia esimerkiksi aikakautta, kaupunkia tai jalkapallojoukkuetta. Oikeudellinen teksti voi olla esimerkiksi asianajan puolustus tai syyttäjän valitus. Oikeudellinen teksti ei pelkästään enää esiinny edellä olevissa konteksteissa, vaan nykyään laaditaan erilaisia tuomioistuimia myös mediassa. Mikään teksti ei välttämättä kuulu pelkästään yhteen kolmesta alueesta, vaan yksittäisessä tekstissä voi esiintyä useamman kuin yhden alueen piirteitä (Karlberg & Mral: 1998: 22–23).

Tilanne

Kontekstia jäsenneltäessä tulee ottaa huomioon myös tekstin *retorinen tilanne*. Sitä moniulotteisemman analyysin tutkija saa aikaan, mitä paremmin taustat ovat tutkijan

tiedossa. Tilanteen määrittämisen yhteydessä pyritään selvittämään, millaisia historiallisia, poliittisia, sosiaalisia tai taloudellisia yhteyksiä tekstillä on. Jokainen teksti vaatii jossain määrin sääntöjä. Sääntöjen määrä ja millainen leima niillä on, riippuu muuan muassa siitä, onko tilanne yksityinen ja suljettu, julkinen, virallinen, epävirallinen, rituaalinen tai näiden sekoitus. Kysymys on siitä, miltä itse tilanne näyttää ja millaisia kirjoittamattomia tai kirjoitettuja sääntöjä tilanne vaatii. Tilanteen määrittämiseen liittyy myös käsite *kairos* eli hyvä ajoitus. (Karlberg & Mral 1998: 21–24.)

Lukija

Lukijan asema liittyy myös kontekstin alueeseen, koska vastaanottajan tausta vaikuttaa myös tekstin kirjoittajaan. Lukijaa tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon, keitä voidaan pitää tekstin vastaanottajina, ja onko tarkoitettu lukija myös tekstin todellinen lukija. (Karlberg & Mral 1998: 24.) Jokaisella meistä on lukijana yhtä aikaa erilaisia identiteettejä. Eri tekstit aktivoivat meissä eri lukijoita. Tekstien ja lukijoiden kohdatessa kaksi valmista ja yhdenmukaista oliota ei mittele keskenään, vaan kyseessä on keskeneräisten ja ristiriitaisten tahojen kohtaaminen. Tässä kohtaamisessa merkitysten polyseemisuus ja luentojen moneus kohoavat näistä ristiriitaisuuksista ja epätäydellisyyksistä. Lukijoilla on näin ollen tärkeä rooli merkitysten muodostumisessa. (Lehtonen 1996: 208, 211.)

Ongelma

Retorisen *ongelman* muodostavat kirjoittajan havaitsemat epätäydellisyydet tekstin aiheessa eli tekstin sanomaa vastustavat väitteet, joista kirjoittaja on tietoinen ja jotka hän pyrkii torjumaan. Voidaan kysyä siis mikä on kirjoittajan retorinen ongelma? Minkälaisia esteitä, virheitä, puutteita, riskejä tai uhkia hän näkee? Ongelma koostuu sanomaan kohdistuvista väitteistä, joista kirjoittaja on tietoinen, ja hän yrittää käsitellä niitä kielellisin keinoin. Jopa vihamielinen asenne yleisöltä, jonka kirjoittaja tuntee ja haluaa kohdata, kuuluu retoriseen ongelmaan. (Karlberg & Mral 1998: 25–26).

Kirjoittaja

Karlbergin ja Mralin (1998:26) mukaan tekstin *kirjoittajan* määrittäminen ei ole aivan yksinkertaista. Kaikissa tapauksissa kirjoittaja ja kertoja eivät ole aina sama henkilö, ja

tämän vuoksi on syytä perehtyä taustoihin. Saman henkilön ollessa sekä kertoja että kirjoittaja tulisi ottaa huomioon hänen koulutuksensa, ammattinsa ja se edustaako hän jotain organisaatiota, sekä hänen suhteensa käsiteltävään aiheeseen. (Karlberg & Mral 1998: 26–27.)

2.2.2 Jäsentely

Retorisen analyysin toisena vaiheena on jäsentely, joka sekä johdattaa lukijaa kohti haluttua lopputulosta että järjestää aineistoa. Klassinen retoriikka jakaa jäsentelyn neljään osaan: *aloitukseen, kerrontaan, todisteiden jaottelu ja todistamiseen sekä lopetukseen*. (Karlberg & Mral 1998: 28.)

Aloitus

Aloituksen tehtävänä on kiinnittää lukijan huomio. Lukija täytyy saada tarkkaavaiseksi, myötämieliseksi ja oppivaiseksi. Hyvällä otsikolla ja tietojen tarjoamisella jo alussa tekstin laatija saa lukijan jatkamaan tekstin lukemista. Aloitusta analysoidessa tulee miettiä miten tekstin aloitus ja johdattelu tapahtuu, sekä kuinka kirjoittaja pyrkii saamaan lukijan tarkkaavaiseksi, ja mitä keinoja kirjoittaja siinä käyttää. Lisäksi on syytä tutkia kuinka kirjoittaja valmistelee lukijaa tulevaa informaatiota varten. (Karlberg & Mral 1998: 28–29.)

Kerronta

Kerronnan tarkoituksena on saada lukija sisälle tekstin aiheeseen. Hyvä kerronta on selkeää ja ytimekästä, ja siinä otetaan huomioon lukijan tausta; kaikille ei voi kirjoittaa samalla tavalla. Kerronnan sisältö on riippuvainen siitä, kuinka puhuja tai kirjoittaja tiedostaa yleisönsä, aiheensa ja tilanteen. Aiheen ollessa monimutkainen ja kirjoittajan arvioidessa lukijan tietämättömäksi, on kerronta oletettavasti enemmänkin selvittelyä. Jos taas kirjoittaja arvioi lukijan aiheeseen perehtyneeksi, tekee hän luultavasti vain muutamia kommentteja muistin virkistämiseksi. Kerrontaa analysoidessa tulee pohtia sitä, että antaako kirjoittaja aiheelleen taustaa, ottaako hän esille asioita, joita lukijan tulisi tietää aiheeseen liittyen, onko kerronta riittävää vai liian pitkää sekä jätetäänkö jotain kertomatta. (Karlberg & Mral 1998: 29.)

Todisteiden jaottelu ja todistaminen

Todisteiden jaottelussa ja todistamisessa esitellään väite tai pääajatus, ja siihen liittyvä argumentti, jonka kirjoittaja haluaa esittää. Tämä tapahtuu aina luonnillisella kielellä, jossa tulkinnallisuutta ei milloinkaan voida sulkea pois. Argumentaatio on vakuuttavan tekstin tärkein osa ja usein myös monimutkaisin. Tässä vaiheessa analyysia siihen perehdytään vain hieman, koska argumenttianalyysille on kokonaan oma vaiheensa ja alalukunsa (ks. Alaluku 2.2.4). (Karlberg & Mral 1998: 29, Perelman 1996: 16.)

Lopetus

Viimeisenä jäsentelyn osana on lopetus. Lopetuksen voi tehdä monella eri tavalla riippuen muun muassa aiheesta ja tekstin tavoitteesta. Klassisen retoriikan mukaan lopetuksen tulisi sisältää kertauksen tärkeimmistä argumenteista ja vedota lukijoihin viimeisen kerran kannatuksen toivossa. Lopetusta analysoitaessa tulee ottaa huomioon asiat, joita kirjoittaja erityisesti korostaa, miten hän yrittää vakuuttaa lukijaa viimeisen kerran ja onko hän onnistunut keksimään tekstiinsä jonkin tehokkaan yhteenvedon loppuun. (Karlberg & Mral 1998: 29–30.)

2.2.3 Vakuuttamisen keinot

Retorisen analyysin kolmannessa vaiheessa pyritään löytämään tekstistä käytetyt vakuuttamisen keinot (Karlberg & Mral 1998: 31). Perinteinen tapa luokitella uskottavuuteen tai ymmärrettävyyteen vaikuttavat retoriset kolme peruskeinoa, joilla vastaanottaja pyritään saamaan vakuuttuneeksi, ovat *eetos*, *paatos* ja *logos* (Kaakkuri-Knuuttila 1992: 27.) Eetos tarkoittaa kirjoittajan kykyä vakuuttaa lukija uskottavuudella ja persoonallisuudella. Eetos on puhujan tai kirjoittajan luonne. Kirjoittajan luonne ja uskottavuus ovat erittäin tärkeässä asemassa. Ei auta vaikka sanoma olisi kuinka totta tahansa, jos kirjoittaja ei vaikuta luotettavalta. Joskus pitäisi melkein uskoa, että vahva eetos on tärkeämpi kuin toden puhuminen itsessään. (Karlberg & Mral 1998: 31.) Eetokseen sisältyvät kirjoittajan tiedot ja harkintakyky, hyvä tahto ja korkea moraali. Nämä yhdessä muodostavat puhujan tai kirjoittajan uskottavuuden. Tiivistetysti eetos keskittyy siihen, missä määrin puhujan henkilö kykenee saamaan yleisön vakuuttuneeksi siitä, että hän on uskottava. (Kaakkuri-Knuuttila 1992b: 27.)

Paatos on lukijan vakuuttamista sekä kirjoittajan että lukijan tunteiden avulla. Paatos itsessään on puhujan tai kirjoittajan mielentila tai tunteiden ilmaisu. Riippuen puheen tai tekstin päämäärästä, voi kirjoittaja mielensä mukaan herättää kiihtymystä, kiinnostusta, myötätuntoa, epätoivoa, kaihoa ja niin edelleen. Paatos sisältää kaiken sen, missä määrin puhuja laittaa omia tunteitaan peliin ja yrittää vedota kuulijoiden tunteisiin saadakseen heidät puolelleen. (Karlberg & Mral 1998: 31, 34–35.) Yleisön lievä epäily toimii usein mielenkiinnon liipaisimena myös taiteiden alueella. Yleisö usein haluaa sitä, mitä se tietoisesti tai moraalisesti ei haluaisi, ei luule haluavansa. Paatosta ruokkii kaikki kriittinen: kaikki mikä saattaa tutunomaisen tunne- ja ajatuselämän kriisiin, luovaan myllerrykseen, tilaan, jota ei luullut kaipaavansa, mutta kaipasi. (Blomstedt 2003: 102–104.)

Logos käsittelee vakuuttamista faktalla ja järkevyydellä (Karlberg & Mral 1998: 31). Logos on karkeasti ilmaistuna itse puhe tai teksti, viesti joka tuodaan ilmoille. Tekstin logos opettaa, valaisee ja viestittää kirjoittajalle yleisönsä. Logoksen kautta kirjoittaja vetoaa lukijoiden järkeen ja ymmärrykseen sekä kriittiseen arviointiin. Pääasia tässä on, missä määrin kirjoittaja käyttää faktaa ja muita asiapitoisia perusteluja saadakseen aikaan vakuuttavuutta. Voidaankin summata, että logos sisältää kielenkäytön ja sananvalinnat argumenttia muodostettaessa. (Karlberg & Mral 1998: 34.)

Tekstissä näiden kolmen keinon yhdistelmä on tavallinen, mutta jokin voi olla toista hallitsevampi (Karlberg & Mral 1998: 31). Mikään ei ole toisiaan siis poissulkeva. Esimerkiksi tunteisiin vedotaan kielellisillä valinnoilla käyttämällä joko värikästä emootioilla ladattua kieltä tai päinvastaisessa tarkoituksessa neutraalia kieltä eliminoimaan tunteita. Toisaalta tunteisiin voidaan vedota vaikkapa esittämällä pelkkiä faktoja. (Kaakkuri-Knuuttila 1992: 27). Eetos, paatos ja logos vakuuttavana osana muodostavat pohjan kaikelle argumentaatiolle (Karlberg & Mral 1998: 35).

2.2.4 Argumentaatio

Neljännessä vaiheessa, tekstin argumentaation tarkastelussa, tekstistä pyritään löytämään *väite* tai *väitteet*, joihin tekstin vakuuttavuus perustuu. Tueksi pyritään

löytämään väitteitä tukevia *argumentteja*. (Karlberg & Mral: 1998: 36.) Kirjoittaja luo aina tekstissään väittämiä. Yleensä hyväksymme nämä väittämät ihan huomaamattaankin, mutta joskus tunnemme itsemme skeptiseksi. Tällöin kirjoittajan täytyy tukea väitteitään syillä, todisteilla ja perustiedoilla. (Johannesson 2004: 14.) Argumentin vaikuttavuus perustuu siihen, että se on jonkinlaisessa suhteessa jo aiemmin todennetun faktan kanssa (Koistinen 1999: 45).

Kaakkuri-Knuuttila ja Halonen (2000: 60) nimeävät argumentaation ensimmäiseksi tehtäväksi etsiä tekstistä väitteen ja sille *perustelut* (Karlbergin & Mralin *argumentti*). On tärkeää kyetä tunnistamaan tekstin argumentatiivinen rakenne kokonaisuudessaan. Argumentti muodostuu kokonaisuudessaan väitteestä, perustelusta ja taustaoletuksista. Jos analyysin kohteena on laajempi teksti, on hyödyllistä etsiä *pääväite* tai *-väitteet*, jonka jälkeen voi kysyä onko sen perusteluille vielä annettu *lisäperusteluja*, ja mitkä ovat perustelujen keskinäiset suhteet. Jotta voisi arvioida argumentin voimaa, on kyettävä osoittamaan argumentin kokonaisuus, mikä edellyttää lähimpien taustaoletusten tunnistamista. Argumentin voima tai heikkous voi olla juuri siinä, mitä ei sanota. On osoitettava kriteerit joiden avulla arvioida argumentin hyvyttä ja selitettävä miksi argumentti joko on tai ei ole kyseisessä kontekstissa kelvollinen. (Kaakkuri-Knuuttila & Halonen 2000: 60–63.)

2.2.5 Tyyli

Kokonaisvaltaisen retorisen analyysin viidennessä, ja viimeisessä vaiheessa, pyritään hahmottamaan tekstin kielellinen muoto. Ensinnäkin tutkitaan, mitä *tyylilajia* teksti edustaa ja toiseksi tekstistä etsitään ja analysoidaan *kielikuvia*. (Karlberg & Mral 1998: 45.) Käytän tyyllilajien termeistä suomenkielisiä nimityksiä *juhlatyyli*, *asiatyyli* ja *arkityyli* Mäkisen (1989: 202) mukaan. (Ks. Myös Rydsted 1993: 125 ja Karlberg & Mral 1998: 45–46.) Juhlatyyliin kuuluvat muun muassa saarnat, toimeenpanotekstit ja lakitekstit. Se on erittäin korrektia ja usein virallista. Asiatyyliin katsotaan kuuluvaksi esimerkiksi uutiset. Tyyllilajin tuntomerkinä on yksinkertainen mutta korrekti ja huolellinen kieli. Arkityyliin katsotaan kuuluvaksi tekstit, jotka sisältävät erikoiskieltä, puhekieltä, murretta tai voima- ja kiro sanoja. (Karlberg & Mral 1998: 45–46.)

Kielikuvien tarkoituksena on vaikuttaa lukijan tunteisiin ja saada aikaan vaihtelua itse tekstiin. Kielikuvien avulla kirjoittaja voi myös selittää ja selventää tekstiään ja korostaa siitä tiettyjä osia. Kielikuvat ovat osa argumentaatiota, koska ne pakottavat vastaanottajan näkemään ilmiön tietystä näkökulmasta. (Karlberg & Mral 1998: 46.) Kun on kyseessä kielikuvat, täytyy miettiä mikä on tavallista kielessä, mitkä kielikuvat ovat tavallisia jokapäiväisessä kielenkäytössä niin, että ei ole mielekästä nostaa niitä esiin tekstistä. (Karlberg & Mral 1998: 47–48.) Karlberg ja Mral (1998: 46) jakavat kielikuvat yksinkertaisuuden vuoksi kahden tyyppisiin kielikuviin: *trooppeihin* ja *skeemoihin*.

Troopit

Troopit sanovat jotain muuta tai enemmän kuin mitä todellinen sana ilmoittaa. Niitä käytetään, kun halutaan tarkentaa sanojen kirjaimellista merkitystä. Trooppien ymmärrys rakentuu siitä, että lukija assosioi ne asiat, joita kirjoittaja on halunnut assosioitavan. Trooppeja analysoitaessa, täytyy tarkastella mitä assosiaatioita kuvat antavat ja mihin yhteisiin arviointeihin tai käsityksiin ne perustuvat. Täytyy myös tarkastella minkälaisen vastaanottajan kirjoittaja kuvittelee, jotta näkisi minkälaiset ryhmät hän haluaa tavoittaa kuvillaan. (Karlberg & Mral 1998: 46–47.)

Trooppeihin lasketaan kuuluviksi erilaiset kuvat ja ilmiöt. *Aforismi* on selkeä laji, johon nimensä mukaisesti kuuluu kaikki yleisesti tunnetut tiiviit ja ytimekkäät ajatelmat ja mietelauseet, jotka ovat ikuisia ja yleispäteviä. Yleensä *aforismi* on proosa-asuinen ajatelma tai mietelmä. *Alluusiot* viittaavat trooppeina epäsuorasti johonkin asiayhteyden ulkopuoliseen tunnettuun asiaan. Se on useimmiten esimerkiksi jokin vihje johonkin toiseen teokseen, henkilöön tai tapahtumaan. *Apostrofissa* kirjoittaja ikään kuin kääntyy pois yleisöstä ja puhuu jollekin toiselle ikään kuin tämä olisi läsnä. Se on puheen figuuri, jossa jokin paikka, abstrakti ominaisuus, idea tai poissaoleva henkilö esitetään läsnä olevana. (Karlberg & Mral 1998: 48–50; Hosiaisloma 2003: 24, 40, 64.)

Elollistaminen tekstin tehokeinona tapahtuu siten, että elottomalle asialle annetaan elävä, usein inhimillinen ominaisuus. *Eufemismi*, eli kiertoilmaus, on trooppi, jonka avulla voidaan kaunistella jotain asiaa ja sanoa se hieman lievemmin tai

peittelevimmin. *Hyperbola* on sen sijaan voimakkaasti liioitteleva ilmaisu, jossa kohde kuvataan vääristyneissä mittasuhteissa. *Hyperbola* ei ole tarkoitettu otettavaksi kirjaimellisesti. Trooppiin *interrogaatio*, tai toiselta nimitykseltään pelkkään *kysymykseen*, on liittynään kysyvä sana tai muutoin kysymyksen ilmaiseva liite tai lauserakenne. *Interrogaatio* voi olla myös retorinen kysymys, eli kysymys, johon ei odoteta vastausta. *Interrogaatio* on yleinen runofiguura ja peräkkäisyyksillä voi rakentaa tekstiin jännitteitä. *Ironia* yksi yleisesti käytetyimmistä troopeista. Se on pidetyin ja kiinnostavin ilmaus tyyliopissa. *Ironia* on ilmaisumuoto, jossa sanotaan toista kuin mitä tarkoitetaan. Todellinen merkitys ja käytetyt sanat ovat tällöin ristiriidassa, eivätkä asiat ole miten niiden väitetään olevan. *Ironian* halveksuvampi ja ivallisempi muoto on *sarkasmi*. Se eroaa ironiasta myös siinä, että *sarkasmi* saa aina kohteekseen jonkin uhrin, johon kommentti kohdistuu. (Karlberg & Mral 1998: 48–50; Cassirer 2003: 217; Hosiaislouma 2003: 224, 326, 356, 499.)

Litoteesi, eli vähättely, on trooppeihin kuuluva retorinen kuvio, jossa asian vastakohta kielletään tai jossa tehostus luodaan ilmaisun laimennuksella tai vähättelyllä. *Metaforassa* sana on siirretty asiayhteyteen, johon se luonnollisesti ei kuuluisi. Metafora rakentuu siten, että tarkoituksen ja kuvainnollisen ilmauksen välillä on jonkinlainen samankaltaisuus. Metaforan sukulainen *metonymia* tarkoittaa yksinkertaisesti nimenvaihtoa, jossa jokin asia ilmaistaan toisella ilmauksella. Käsitteellä *oksymoron* yhdistetään kaksi vastakkaista käsitettä. Se on retorinen kuvio, joka sisältää kaksi ristiriitaista käsitettä tai mielikuvaa. (Karlberg & Mral 1998: 50–51; Hosiaislouma 2003: 526, 580, 652.)

Paradoksi, eli näennäinen ristiriita tai järjenvastainen ilmaisu, liittyy vastakkaisiin ja mahdottomiin yhdistelmiin, jossa ensi näkemältä yhdistelmän osat eivät voi olla totta yhtä aikaa, mutta niihin voi sisältyä syvempi tarkoitus tai totuus. Paradoksin tiivistetympi muoto on *oksymoron* (kts. ylempänä). *Parafrasissa* on kyse vaihtelevasta toistosta, jossa vältetään saman asian toistamista samoin sanoin käyttämällä eri sanoja, jotka ilmentävät kyseistä asiaa. Se on kuin tekstin selittävä muunnelma. Sanaleikki tai tyylikuvio *paronomasia* perustuu merkitykseltään erilaisten sanontojen äänteelliseen

samankaltaisuuteen tai vaihtoehtoisesti toistoon. (Karlberg & Mral 1998: 50–51; Hosiaislouma 2003: 681–682, 688.)

Sananlaskut ovat kansanomaisia, vanhoja viisauksia ihmisten suusta. Usein ne ovat lausumia, jotka ilmaisevat yleisesti hyväksytyn, kokemuksen kautta opitun totuuden. *Sentenssi* on lyhyt ja ytimekäs mietelause, mietelmä tai elämänohje, vähän kuten *aforismi*, mutta se on usein irrotettu kirjailijan tekstistä ja se on yleistynyt sananlaskunomaiseksi. *Sitaatit* on helposti tunnistettava ryhmä, koska siinä yleensä on mukana lainausmerkit siteerattavan asian ympärillä. Sitaatit ovat selkeästi jonkin toisen ihmisen sanomaa, joka halutaan tuoda tekstissä juuri sellaisena esiin. *Vertauksissa* jotain toista asiaa verrataan, tai se rinnastetaan johonkin toiseen. (Karlberg & Mral 1998: 50–51; Hosiaislouma 2003: 822, 838, 1007.)

Skeemat

Skeemojen tehtävä on antaa tekstille vaihtelua ja tietty rytmi. Sanat säilyttävät kirjaimellisen merkityksensä skeemoina. Skeemat rakentuvat eri tyyppisistä kuvioista, rakenteista ja yleiskuvista. Kuten troopitkin, voivat skeemat korostaa ja antaa painoa tärkeille osille tekstissä. Kun analysoidaan skeemoja tekstistä, täytyy pohtia kuinka ne edesauttavat tekstin rytmikkaa, vaihtelua ja selkeyttä. Skeemojen luokka on trooppien luokkaa suppeampi. (Karlberg & Mral 1998: 47.)

Skeemoista *alkusointu* tarkoittaa kahden tai useamman peräkkäisen tai lähekkäisen sanan alkuäänteiden yhtäläisyyttä ja siitä seuraavaa soinnikkuutta. Hieman alkusoinnun tapainen skeema on *anafora* eli saman sanan tai lausekäänteen painokas toistaminen lauseiden alussa. *Antiteesi* tehokeinona tarkoittaa vastakohtien käyttö. Skeemoiksi katsotaan kuuluvaksi myös *asyndeton*, jossa sidesanat jätetään ilmaisematta, ja hieman samankaltainen ryhmä *ellipsit* eli sanojen tai lausekkeiden toistamattomuus rytmin nopeuttamiseksi, jolloin jokin aines, esimerkiksi verbit, pronominit tai konjunktiot jätetään ilmaisematta. Tarkoitus tulee kuitenkin selväksi asiayhteydestä. (Karlberg & Mral 1998: 51; Hosiaislouma 2003: 37, 46, 57.)

Skeemojen ryhmään kuuluu myös *epifora*, joka on anaforan vastakohta, ja tarkoittaa sanan tai sanaryhmän tarkoituksellista toistamista peräkkäisten virkkeiden tai lauseiden lopussa. *Kliimaksi* on yksi skeemoista ja tarkoittaa sanojen tai ilmausten asteittaisesti kasvavaa voimaa huipennukseen asti. *Parallelismi* tai *kerto* tarkoittaa saman ajatuksen toistamista hieman eri sanoin kahdessa tai useammassa lauseessa tai virkkeessä. Kun puhutaan *pleonasmista*, tarkoitetaan ylimääräisten, ajatusten ilmaisemiseksi tarpeettomien sanojen ylimääräistä käyttöä tekstissä. (Karlberg & Mral 1998: 51–52; Hosiaislouma 2003: 183, 200, 411, 712.)

3 RETORISET KEINOT RUBEN STILLERIN KOLUMNEISSA

Analysoidessani retorisia keinoja Stillerin kolumneista, käyn jokaisesta kolumnista läpi aina yhden retorisen keinon kerrallaan. Eli pyrin saamaan aina valmiiksi yhden retorisen analyysin haaran, ennen kuin siirryn seuraavaan. Näin pyrin kohta kohdalta muodostamaan kokonaisvaltaisen retorisen analyysin aineistostani. Luvussa 4 kokoon yhteen saamiani tuloksia ja pohdin niitä. Oman tutkimukseni kannalta tyylin (kts. teorialuku 2.2.5 ja analyysiluku 2.5) analyysi on tärkeintä, ja tätä olen halunnut myös analyysissani ja tutkimuksessani painottaa.

3.1 Konteksti kolumneissa

Kontekstia määriteltäessä, pitäisi pyrkiä tulkitsemaan teksti, tässä tapauksessa aineistoni kolumnit, osana isompaa kokonaisuutta. Konteksti jakaantuu viiteen osioon: *genreen, tilanteeseen, lukijaan, ongelmaan ja kirjoittajaan* (kts. alaluku 2.2.1).

Genre

Genren osalta täytyy huomioida sekä *tekstigenre* ja *retorinen genre*. Tekstigenren osalta aineistoni koostuu kolumneista, jotka esiintyvät aikakauslehdessä. Kyseessä on lehtikirjoitteluun sovitettu teksti. Tekstit ovat kaikki pituudeltaan samaa luokkaa, joten on oletettavaa, että kirjoittajalle on annettu tietty pituus, jonka puitteisiin teksti on sovitettava. Kolumnit olivat keskimäärin 350 sanan pituisia. Kaikki aineistoni tekstit ovat omia itsenäisiä kokonaisuuksiaan, eikä niillä näin ollen ole minkäänlaisia riippuvuussuhteita toisiinsa. Jokainen kolumni on täysin erilainen kokonaisuutensa, ja aihealueet ovat kaikki eri elämän osa-alueilta. Ainoa joitakin kolumneita yhdistävä asia, jonka huomasin, liittyi jollain tavalla poliittisten asioiden kautta erilaisuuteen, vähemmistöihin tai seksuaalisuuteen, kuten esimerkeissä (1–4).

- (1) Puoluejohto vaikenä ja yritti neutralisoida lehtijutut hiljaisuudella. (2/09)
- (2) Poliitikot haluavat ilmoittaa, että he elävät yhtä tylsää arkea kuin me. (3/07)

- (3) Näin kommentoi eduskunnan seksuaalista ahdistelua Kalervo Kummola, Kaikkien Äijien Isä. (2/08)
- (4) Katsokaa vaikka vihreitä, jotka jo tuulettavat iloisen homonormatiivisesti. (11/10)

Esimerkeissä (1–4) virkkeet antavat vihjeitä kolumnien aihepiiristä. Kaikissa näissä käsitellään jotain kohua, vähemmistöä tai seksuaalisuuteen liittyvää ongelmaa tai epäkohtaa, ja se tehdään politiikan kautta. Vaikka politiikka ei ole kolumnissa pääasiana, sitä kuljetetaan rinnalla useasti. Missään aineiston kolumneissa ei ole viitteitä toisiin, Stillerin itsensä aiempiin kirjoituksiin, mutta vihjeitä ja viittauksia muihin kirjoituksiin on, kuten esimerkissä (5).

- (5) Marko Hamilo on toimittanut kirjan *Älkää säätäkö päätänne –häiriö on todellisuudessa*. (2/07)

Esimerkillä (5) Stiller viittaa kolumnissaan toiseen, kolumnin ulkopuoliseen tekstiin. Tällaisia viitteitä kolumneissa on vähän, joten kirjoittelu pysyy kokonaisuudessa melko suppeana siinä mielessä, että se keskittyy vain omaan itseensä tekstinä, eikä ole niin intertekstuaalista. Intertekstuaalisuutta esiintyy kolumneissa muilla tavoilla, kuin viittauksina toisiin teksteihin.

Retorisen genren osalta aineistoni kolumnit kuuluvat poliittisiin teksteihin, mikä tarkoittaa sitä, että tekstillä on tietty päämäärä. Esimerkeistä (1–5) käy ilmi, kuinka jokaisessa kolumnissa on käsittelyssä oma aiheensa. Tekstin päämäärä on kertoa tämä lukijalle, ja saada lukija omaksumaan uusi informaatio, jonka kolumni esittelee. Vaikka kolumnit eivät ole luonteeltaan informatiivisia, vaan enemmän kirjoittajan omiin mielipiteisiin rakentuvaa tekstiä, on tekstin tarkoitus saada lukija kiinnostumaan aiheesta, johon teksti ottaa kantaa. Lukija voi saada omaan näkemykseensä tukea kolumnin sisällöstä, tai täysin vastakkaisesti voidaan lukija saada havahtumaan eriäviin mielipiteisiin.

Tilanne

Tilanne kolumneissa rakentuu julkisen tekstin pohjalta. Taloudelliset ja sosiaaliset yhteydet liittyvät siihen, että Stillerin tekstit ilmestyvät lehdessä säännöllisesti, joten hänellä on sekä oma ekonominen että yhteisöllinen velvoite kirjoittaa kolumneja. Kolumni tekstinä on tarkoitettu julkiseksi tekstiksi ja siihen sisältyy sen mukaisesti kirjoitettuja ja kirjoittamattomia sääntöjä. Jokainen joka kirjoittaa kolumnia, luo sille ominaisen tyylin, jonka puitteissa sitä kirjoittaa. Stillerin luoma tyyli kolumneilleen on vapaa niin aiheiden kuin kielenkäytön osalta. Säännöt ja rajoitukset mitä kolumnin tilanteeseen liittyy, koskee ainoastaan tekstin laajuutta, joka on rajoitettu. Stillerin kolumnien tilanne vaatii tekstille tiettyä kulkua ja etenemistähtia, jotta kaikki tarvittava mahtuu rajoihin ja tätä kautta saavuttaa lukijan.

Lukija

Tarkasteltaessa kolumnien oletettua lukijaa, voidaan tehdä oletuksia millaisia tekstin mahdolliset vastaanottajat ovat. Pelkästään jo kolumnien aihealueiden tarkastelu antaa kuvan siitä, millainen lukija voisi olla. Mahdollinen vastaanottaja on avoin ja vastaanottavainen nuorekas lukija, jolla on saattaa myös olla voimakkaita mielipiteitä asioista. Lukija saattaa olla avarakatseinen ja liberaali, humaani ihminen, joka on myös erittäin tolerantti. Kolumnien vastaanottaja on todennäköisesti kouluttautunut henkilö, joka on tietoinen aktuaalisista asioista, joita myös aineistoni tekstit käsittelevät. Seuraavat teksteistä poimitut esimerkit (6–7) vahvistavat edellä mainittuja oletuksia mahdollisesta lukijasta.

- (6) *Helsingin Sanomien* mukaan homoyhteisö ja urheiluvirasto keskustelevat avoimesti masturbaation ja uimisen välisestä suhteesta. Se on hienoa se, mutta voisiko Seta myös kertoa, miten heterouimarin pitäisi suhtautua toisiaan masturboiviin homopareihin? (11/10)
- (7) Puolueen itseään halaava suvaitsevaisuus on ymmärrettävää. Vihreät puolustavat mykkää luontoa ja eläimiä, jotka eivät kykene kirjoittamaan järkevää vastinetta. Hankala vähemmistö, joka suuttuu antisemiittisestä pilapiirroksista, on vihreille uusi tuttavuus. (2/09)

Esimerkissä (6) aiheena on homot, mikä voisi olla jollekin suvaitsemattomalle ihmisryhmälle arka, mielenkiinnoton tai jopa vihasuttava aihe. Toisaalta taas jokin

homoyhteisön ahdasmielinen edustaja voisi kokea kirjoituksen jotenkin hyökkäyksenä tai loukkauksena. Oletettu, mahdollinen lukija on kuitenkin suvaitsevainen ja avarakatseinen, ja ymmärtää asian monet puolet. Tyyli, jolla Stiller on kirjoittanut tekstin, on sensaatiomainen ja kohua herättävä, mikä saattaa herättää herkässä lukijassa negatiivisia tunteita. Esimerkissä (7) tulee ilmi asia, joka vahvistaisi oletetun lukijan olevan koulutettu ja asioista kiinnostunut ihminen. Sivistyssanojen, kuten esimerkissä oleva *antisemiittinen*, käyttö ja sanoilla leikittely ovat tyypillisiä Stillerin tekstille. Tästä tulee mielleyhtymä, etteivät kaikki kansankerrokset näe Stillerin tyyliä käyttää sivistysanoja heitä kiinnostavaksi, tai että se olisi heille jopa vaikeaselkoista luettavaa.

Ongelma

Retorinen ongelma kolumneissa liittyy siihen, mitä Stiller ajattelee asioista, mutta hän ei tiedä mitä mieltä oletettu lukija on näistä asioista. Oletetuista ristiriidoista ja erimielisyyksistä kirjoittajan ja lukijan välillä muodostuu ongelma, jonka kirjoittaja yrittää parhaansa mukaan korjata. Esimerkissä (8) retorinen ongelma tulee esiin hieman piilotellusti.

(8) Homoja sorretaan jatkuvasti. (11/10)

Stillerin oma mielipide on esimerkin (8) mukaan se, että seksuaalivähemmistön edustajia sorretaan yhteiskunnassamme jatkuvasti. Kirjoittajana hän ei kuitenkaan voi esittää todisteita tai faktaa mielipiteelleen. Stiller ei voi tietää ovatko kaikki lukijat samaa mieltä asiasta tai onko tämä totuus, mutta hän esittää sen silti. Ehkä Stiller yrittää mielipiteellään vaikuttaa lukijaan, joka epäilee asiaa, mutta joka väitteen jälkeen itsekin alkaa uskoa asiaan. Retorinen ongelma kolumneissa rakentuu kirjoittajan ja lukijan välisiin oletuksiin ja uskomuksiin, jotka kohtaavat ja muokkautuvat suuntaan tai toiseen.

Kirjoittaja

Kolumnien kirjoittajaa analysoidessa, ensimmäinen tärkeä havainto on, että kirjoittaja on sama kuin kertoja. Ruben Stiller on todellinen henkilö, joka kirjoittaa tekstinsä itse. Tämä kuuluu jo pelkästään kolumnin luonteeseen. Aineiston kolumneissa aiheet ovat

kirjoittajalle itselleen mielekkäitä ja usein ne liittyvät osin hänen omaan elämäänsä, josta aiheet ovat ehkä saatukin. Esimerkit (9–12) ovat keskenään samankaltaisia; ne havainnollistavat aiheiden ja kirjoittajan yhteyttä.

- (9) Minäkin parannan maailmaa. Boikotoin Atrian tuotteita. (10/09)
- (10) Monikulttuurinen menneisyyteni on valtavan värikäs. (9/10)
- (11) Oman arkeni tylsistä ongelmista poliitikot eivät tajua mitään. Ostin 12,60 eurolla kahvinkeittimeemme ajastimen, jotta kahvi porisisi valmiina kun vaimoni ja minä heräämme. (3/07)
- (12) Kesän kynnyksellä katselin itseäni peilistä. Muistutan hyljettä, jolla on aurinkolasit päässä. Olen kesäluuseri. (5–6/08)

Kaikissa edeltävissä esimerkeissä (9–12) aiheet liittyvät jollain tapaa kirjoittajan omaan elämään, jonka ympärille hän kolumninsa rakentaa. Jos aihe on tullut jostain muualta kuin omasta elämästä, yhteys omaan elämään on kuitenkin liitetty esimerkkien kautta. Stiller on ammatiltaan toimittaja ja juontaja, joten kolumni kirjoittaminen on lähellä hänen työkuvaansa. Aiheet kolumneissa käsittelevät yhteiskunnallisia ja poliittisia asioita ja epäkohtia erilaisista näkökulmista. Kolumnin kirjoittaja valitsee aiheensa itse, joten nämä asiat ovat Stillerin mielenkiinnon kohteita. Aineiston perusteella hän on kirjoittajana tietoinen kulloinkin ajankohtaisista asioista. Stillerin motiivit kirjoittaa kyseisistä asioista liittyvät siihen, että hänellä tuntuu aineiston perusteella olevan paljon mielipiteitä, jotka hän haluaa kirjoittelunsa kautta jakaa.

3.2 Jäsentely kolumneissa

Jäsentelyn analyysi jakaantuu neljään eri vaiheeseen, jotka olen selkeyden vuoksi otsikoinut. Vaiheet koostuvat aloituksesta, kerronnasta, todisteiden jaottelusta ja todistamisesta sekä lopetuksesta (kts. alaluku 2.2.2).

Aloituis

Aineiston kaikissa kolumneissa huomio kiinnitetään sensaatiomaisilla otsikoilla. Otsikot kertovat jotain tulevasta tekstistä, mutta tärkeämpänä tehtävänä ne aineistossani toimivat huomion kiinnittämisessä ja lukijan vangitsemisessa. Esimerkeistä (13–15) tulee ilmi otsikoiden sensaatiomaisuus.

(13) Irti heteronormatiivisesta fasismista! (11/10)

(14) Mykkää on ihana halata (2/09)

(15) Minä, kesäluuseri (5–6/08)

Kaikissa edeltävissä esimerkeissä on jotain, johon lukija voi tarttua ja hänen tekee mieli jatkaa lukemista. Esimerkkiotsikot liikkuvat hieman korrektin ja epäkorrektin rajoilla, joka on tyypillistä Stillerin tyylille kirjoittaa. Kaikki otsikot saavat lukijan tarkkaavaiseksi tulevaa varten. Itse tekstin aloituksessa Stiller käyttää jotain ytimekäs ja osittain hieman lakonista lausetta tai lausahdusta. Otsikkoa seuraavalla osuvasti muotoilulla virkkeellä Stiller pyrkii samaan lukijan myötämieliseksi ja myös valmistelemaan tulevaa informaatioita varten. Esimerkit (16–20) ovat kolumnien ensimmäisiä virkeitä, joihin kirjoittaja on pyrkinyt saamaan suuren voiman.

(16) Sanan ”arki” käyttö on kiellettävä. (3/07)

(17) Minäkin parannan maailmaa. Boikotoin Atrian tuotteita. (10/09)

(18) Alussa oli Ylen homoilta, joka ei päättynyt koskaan. (11/10)

(19) Rakkaat stuidut! Carpe diem, tarttukaa hetkeen, mutta muistakaa kondomi. (4/09)

(20) Muistan, miten melkein näin mustan miehen. (2/09)

Kaikissa esimerkeissä tarjotaan lukijalle tietoja tulevasta ja johdatellaan tulevaa varten. Johdattelu ei tapahdu välttämättä ihan tahdikkaasti, vaan kirjoittaja laittaa kaiken heti peliin. Esimerkki (16) on muotoiltu käskyksi, joka on vahva aloitus ja antaa päättäväisen kuvan sekä kirjoittajasta että hänen sanomastaan. Esimerkeissä (17–18) kerrotaan fakta, mutta virke on muotoiltu siten, että vaikutelma on ylenkatsova,

kirjoittajaa itseään ylentävä ja jopa hieman piikittelevä. Esimerkissä (19) aloitus tehdään puhuttelulla, ikään kuin luvassa olisi puhe. Virkkeeseen on kuitenkin saatu mukaan Stillerin tyylille ominainen pureva ja kyyninen sävy, joka näkyy myös viimeisessä esimerkissä (20). Kaikki aloitukset ovat uskollisia Stillerin tyylille, ja lähtevät suoraan asiaan turhaan kiertelemättä. Tällä tavoin Stiller saa lukijan tarkkaavaiseksi ja vastaanottavaiseksi tekstin jatkoa varten.

Kerronta

Siirryttäessä analysoimaan aineiston kerrontaa, on huomionarvoinen asia kolumnien aiheet, jotka vaikuttavat kerrontaan. Stillerin kolumneissa aiheet eivät ole lukijalle vaikea ymmärtää niiden yleismaailmallisuuden vuoksi. Aiheet ovat arkisia ja kulloinkin pinnalla olevia usein poliittisia ja yhteiskunnallisia aiheita, joita Stiller käsittelee omien mielipiteidensä kautta. Tämän vuoksi kirjoittajana Stiller ei taustoita aiheitaan paljon, vaan olettaa lukijan olevan jo perehtynyt aiheeseen. Aiheelle kuitenkin annetaan joka kolumnissa pienet, mutta kolumnin ymmärtämisen kannalta riittävät taustatiedot, minkä pohjalta Stiller lähtee aihetta jatkamaan. Esimerkit (21–23) ilmentävät taustatietojen antamisesta kerronnassa.

- (21) Näin kommentoi eduskunnan seksuaalista ahdistelua Kalervo Kummola, Kaikkien Äijien Isä. Olen aina pitänyt Kummolasta, koska Kummola on Kummola. (2/08)
- (22) Alussa oli Ylen homoilta, joka ei päättynyt koskaan. Tuli aamu ja tuli ilta ja homoista jauhettiin koko ajan, koska homojen ongelmat ovat valtavan paljon suurempia kuin perusheterojen harmaat murheet. (11/10)
- (23) Yhtiö on käynnistänyt seksistisen kampanjan keski-ikäisiä miehiä vastaan. Tv-mainoksessa varttunut nainen iskee nuoren pojan ja nai sakkolihaa flyygelin päällä. Tarina huipentuu kohtaukseen puistossa: nainen syö Atrian mömmöä purkista ja herää hyväntuulisena päiväfantasiastaan. Teksti kehottaa vaihtamaan tuoreempaan. (10/09)

Esimerkissä (21) taustoitetaan kolumnin aihetta jollain, mitä jokin on sanonut. Kolumnissa esimerkkiä edeltää suora sitaatti kyseisen henkilön lausahduksesta, johon esimerkissä (21) viitataan. Aiheen kannalta kyseiset tiedot riittävät lukijalle päästäkseen sisälle tekstin sanomaan. Taustoitus, joka on esimerkissä ensimmäisenä virkkeenä, on

vain pohjana kirjoittajan omalle mielipiteelle, joka alkaa heti esimerkin (21) toisesta virkkeestä. Taustatietojen antaminen toimii näin ollen johdatuksena itse aiheeseen. Esimerkeissä (22) on samankaltainen tapaus kuin aiemmassa esimerkissä. Ensin taustoitetaan lukijaa virkistämällä hänen muistiaan kertomalla Ylen lähettämästä keskusteluohjelmasta, joka käsitteli homoja, ja joka sai aiheellaan ihmiset kiivaasti puolustamaan omia näkemyksiään. Faktan antamisen jälkeen kirjoittaja siirtyy toisen virkkeen viimeisessä lauseessa suoraan omaan, ironiseen mielipiteeseensä, jonka pohjalle koko kolumni rakentuu.

Viimeisen esimerkin (23) kerronnassa kerrotaan taustaa enemmän kuin edeltävissä esimerkeissä. Aiheen taustatiedoksi kerrotaan kokonaisen tv-mainoksen juoni. Kirjoittaja ei oleta kaikkien lukijoiden olevan tietoinen kyseisestä mainoksesta, vaan kertoo sen taustaksi kolumnilleen, jotta tietämättömät ymmärtäisivät mistä on kyse ja jotta aiheen tuntevat saisivat palauttaa mieleensä tapauksen. Kaikissa edeltävissä esimerkeissä (21–23) Stiller antaa lukijan näkökulmasta aiheilleen riittävästi taustaa. Tekstin kerronnassa tulee ilmi asioita, jotka lukijan tulisikin tietää aiheen kannalta. Aiheiden lajin kannalta ei ole tarpeellista antaa lukijalle suuria määriä taustatietoja, vaan yksi tai kaksi vihjettä tapaukseen riittää. Se mitä Stiller jättää kerronnassa ilmoittamatta, ei ole olennaista tekstin tulkinnan kannalta.

Todisteiden jaottelu ja todistaminen

Todisteiden jaottelussa ja todistamisessa aineistosta on etsittävä pääväite ja tätä tukevia väitteitä. Kaikissa aineistoni kolumneissa otsikko antaa vihjeen siitä, mikä tekstin pääväite voisi olla tai mihin se liittyy. Jossain Stillerin kolumneissa ei ole pelkästään yhtä selkeää pääväitettä, vaan muutama pääajatus, joita Stiller vie eteenpäin ja joita tukevien väitteiden ympärille koko tekstin argumentaatio perustuu. Argumenttianalyysille on kokonaan oma osionsa luvussa 3.4, minkä vuoksi en tässä yhteydessä analysoi kolumnien todisteiden jaottelua ja todistamista laajemmin.

Lopetus

Jäsentelyn viimeisessä vaiheessa analysoidaan tekstin lopetusta. Aineistoni teksteissä kirjoittaja yhteenvedon maisesti kokoo pääajatuksensa tekstin sisällöstä ja korostaa

omaa mielipidettään ja täten painottaa lukijalle kantansa käsiteltävään asiaan. Stillerin tyyli lopetuksessa on pyrkii olemaan mieleenpainuva ja vakuuttava. Ironisesti sävytetyt lopetukset jättävät lukijalle ajatuksen, jonka perusteella hän joko päättää olla kirjoittajan puolella tai ei. Esimerkeissä (24–25) on koottuna kyseisen kolumnin aiheet ja näistä vielä yhteenvetona kirjoittaja on lisännyt omat tunteensa ja kantansa loppuun.

- (24) Harmittaa, että olen vain tavallinen suomenjuutalainen, joka melkein näki mustan Kekkosen autossa. Harmittaa, etten kelpaa edes vihreän moraalin kohteeksi. Voihan nenä! (2/09)
- (25) Lopuksi muutama vihje kaikille kesäluusereille. Pitäkää paita päällänne uimarannalla ja muistakaa, että loppuillasta nykynaiset ovat niin humalassa, että kaikki kelpaa. --- Kannattaa myös pitää kiinni ennakkoluuloistaan. --- Kun kesäluuseri tajuaa, miten rumuus syventää luonnetta ja terävöittää älyä, hänen on helpompi kestää kesän valtavat paineet. Kyllä tämä tästä. Talvi on jo tulossa. (5–6/08)

Aina kunkin kolumnin loppua kohden Stiller alkaa summaamaan argumenttejaan ja tekee tekstille lopetuksen. Esimerkissä (24) on kyseessä kolumnin viimeiset virkkeet, joihin Stiller lopettaa kolumninsa. Siinä hän palaa kolumnin alkuun kertaamalla asian, josta koko kolumni lähti liikkeelle ja mistä ajatus lähti liikkeelle. Tällä tavoin Stiller kertaa ja nostaa vielä kerran tiivistetysti esille väitteet, joita hän todennäköisesti halusi tekstillään tuoda julki. Esimerkin (24) ironinen lopetus *voihan nenä* jättää lukijan pohtimaan kirjoittajan tarkoitusperiä ja asiaan suhtautumisen vakavuutta. Tämä voidaan nähdä kirjoittajan viimeisenä keinona yrittää voittaa lukija puolelleen. Esimerkin (25) lopetuksessa on selkeästi lueteltu kolumnin pääväitteet ja nostettu ne muistutuksen vuoksi vielä kerran esille. Stiller on saanut tässä aikaan tehokkaan yhteenvedon tekstistä ja myös tässä tekstissä lopetuksen kaksi viimeistä virkettä, *kyllä tämä tästä* ja *talvi on jo tulossa*, toimii vielä viimeisenä yrityksenä saada lukijan kannatus ja myötätunto. Vaikka lopetuksen voi tehdä monella eri tavalla tekstin aiheesta riippuen, näyttää Stillerillä olevan oma tyypillinen tapansa tehdä se ja se toistuu aineiston teksteissä hieman muunneltuna.

3.3 Vakuuttamisen keinot kolumneissa

Stillerille ominainen tapa kirjoittaa näyttää suosivan eniten kahta kolmesta vakuuttamisen keinoista. Seikka saattanee johtua myös kolumnille ominaisesta luonteesta olla vaikuttava mielipideteksti. Suurimmaksi osaksi teksteistä on havaittavissa eetokseen ja päätökseen pohjaavaa vaikuttamista, vaikkakin logos on jossain määrin myös otettu mukaan.

Eetosta Stiller käyttää kolumneissaan käyttämällä itseään ja omia ajatuksiaan kolumneissa esimerkkinä ja pohjana koko tekstille. Hän luo kolumneissaan itsestään luotettavan kuvan tuomalla oman persoonansa vahvasti esiin ja olemalla oma itsensä. Jos on nähnyt Stillerin esiintyvän muissa medioissa, käsitys Stillerin aitoudesta vahvistuu entisestään ja lukija tietää varmasti hänen kirjoittavan todenmukaisesti silloin kun hän tekstin mukaan kirjoittaa itsestään. Seuraavat esimerkit (26–29) ilmentävät selkeää Stillerille ominaista eetosta.

- (26) Ostin 12,60 eurolla kahvinkeittimeemme ajastimen, jotta kahvi porisisi valmiina, kun vaimoni ja minä heräämme. Yhdistin arkisen ajastimen tavalliseen kahvinkeittimeemme, mutta kun aamulla heräsimme, ajastin ei ollut toiminutkaan! (3/07)
- (27) Luin Opettaja-lehden numeroa, ja tajusin kuinka väärin olen elänyt. (4/07)
- (28) Toukokuussa 1980 olin kerrassaan mainio ihminen. Keskiarvoni oli päästötodistuksessa 9,6. Kirjoitin viisi laudaturia. (4/09)
- (29) Pelkäsin juutalaisia, koska ne puhuivat useimmiten ruotsia ja saattoivat yhtäkkiä tehdä hyökkäyksen kysymällä jotain, jota en ymmärtänyt. Myöhemmin opettelin ruotsia, koska en halunnut enää pelätä juutalaisia. (9/10)

Esimerkeissä (26–29) Stiller käyttää itseään esimerkkinä kolumneissaan ja kertoo tavanomaisesta omasta elämästään. Tätä kautta hän tuo esille omaa persoonaansa, joka tuo lukijalle mielikuvan tavanomaisesta henkilöstä, johon on helppo samastua. Stiller kirjoittaa totuuksia omasta itsestään ja elämästään, joka pysyy normaalilla ja uskottavalla tasolla, eikä ole absurdia. Lukijan on helppo tuntea luottavansa henkilöön,

joka jossain määrin liikkuu lukijan oman elämän kaltaisella tasolla. Luonne ja uskottavuus ovat tärkeässä asemassa, jotta kirjoittaja pystyy saamaan lukijassa aikaan luottamuksen. Vahva eetos on siis myös tässä tapauksessa erittäin tärkeää. Esimerkit (30–32) tuovat myös eetosta esiin Stillerin tekstissä.

- (30) Keski-ikäisenä äijänä haluan lähettää näille miehille terveisiä: myöntäkää, että paras aikamme on ohi ja kuljemme heikentyvän erektiokulman viitoittamana kohti kuolemaa. (2/08)
- (31) Kesän kynnyksellä katselin itseäni peilistä. Muistutan hyljettä, jolla on aurinkolasit päässä. Olen kesäluuseri. En ole rantakunnossa, ellei kyseessä ole ns. viimeinen ranta. (5–6/08)
- (32) Asuuko minussa pieni pitkästynyt homo? Vaikea sanoa, todella vaikea sanoa. (11/10)

Edellä olevat esimerkit (30–32) kuitenkin ilmentävät eetosta hieman eri tavoin kuin aiemmat esimerkit (26–29). Toki esimerkeissä (30–32) on samoja piirteitä, jotka viittaavat kirjoittajan uskottavuuteen ja persoonaan tavanomaisuudella ja henkilökohtaisuudella, mutta näissä on mukana myös liioiteltua ainesta, joka viittaa eetoksen lisäksi vahvasti toiseen vakuuttamisen keinoon, paatokseen. Näissä siis kirjoittaja laittaa oman persoonansa lisäksi mukaan myös omaa mielentilaansa ja tunteensa ja yrittää niiden kautta vedota lukijan tunteisiin ja saada heitä puolelleen.

Paatokseen perustuvia keinoja löytyy Stillerin kolumneista runsaasti. Paatos tulee esiin siinä, miten Stiller yrittää vakuuttaa lukijan tunteiden avulla. Stillerille ominainen raflaava tapa kirjoittaa saa varmasti jokaisessa lukijassa aikaan jonkinlaisia tunteita, ja tämä on juuri paatoksen vaikutus. Paatos ilmenee kolumneissa kirjoittajan mielentilana tai tunteiden ilmaisuna, kuten seuraavissa esimerkeissä (33–37).

- (33) Pitäkää paita päällänne uimarannoilla ja muistakaa, että loppuillasta monet nykynaiset ovat niin humalassa, että kaikki kelpaa. Naisten alkoholinkäyttö demokratisoi ihmissuhde markkinoita ja avaa kesäluuserille odottamattomia mahdollisuuksia. (5–6/08)

- (34) Miten meidän pitäisi suhtautua äijäilijään, joka tepastelee itsettytyväisenä uimahallissa liian pienissä uimahousuissaan? Toivooko mies salaa, että häntä häiritään homoeroottisesti? (2/08)
- (35) Ehkä seksuaalinen häirintä onkin monissa tapauksissa äijän tapa kompensoida heikentyvää erektiokulmaa. (2/08)
- (36) Myönnetään: tunnen itseni uhatuksi. Pelkään puumanaisia, jotka metsästävät nuorta lihaa. Pelkään, että nuoret alfaurokset tulevat reviirilleni ja häiritsevät parisuhdettani. (10/09)
- (37) Puolueiden välinen keskustelu on toistaiseksi ollut varsin epämääräisellä tasolla, joten monet meistä kaipaavat täsmällisiä vastauksia aikamme poliittisiin peruskysymyksiin: Mitä mieltä tirkistelijä-Jumala on klitoriksen stimuloimisesta dildolla? Onko vihreillä ja kristillisdemokraateilla kantaa anaaliyhdyntään heterosuhteessa? Voimmeko hyväksyä heterojen seksittömät sukupuolineutraalit avioliitot, joissa ihmiset pitkästyttävät toisensa hengiltä? (11/10)

Esimerkit (33–37) tuovat ilmi erittäin kärkeväksi muotoiltua paatosta Stillerin kolumneissa. Esimerkissä (33) Stiller ilmoittaa oman näkökulmansa nuorten naisten humaltumisesta ja sen olevan positiivinen asia hänen kaltaisilleen miehille. Esimerkki (33) tuo paatosta esiin taas siinä, miten Stiller pohtii jossain määrin tabuina ymmärrettäviä aiheita. Esimerkit (34–36) taas liittyvät seksuaalisuuteen, joka saattaa olla yhteydestä riippumatta jossain määrin arka aihe ja näin erittäin vankan paatoksen sisältävä argumentti. Varsinkin kun Stiller viimeisessä esimerkissä (37) liittää uskonnollisen aspektin ja seksuaaliset asiat samaan asiayhteyteen, ja puhuu näistä suoraan ja niiden oikeilla nimillä, on paatos voimakkaasti latautunut ja saa aikaan reaktioita lukijassa.

Näissä kaikissa edellä mainituissa kirjoittaja haluaa viestiä asiaansa lukijoille ja kärjistää oman mielipiteensä ehkä tarkoituksella juuri siten, että se herättäisi lukijassa tunteita. Toiset saattavat tuntea suurta ärtymystä, toiset ehkä samaistuvat ja tuntevat myötätuntoa. Paatoksen tärkein tehtävä tekstissä on kuitenkin saada aikaa reaktioita ja edellä olevat esimerkit (33–37) tekevät tehtävänsä vahvoilla aihealueilla ja sanavalinnoilla. Edellä mainituissa esimerkeissä Ruben Stiller liikkuu jopa poliittisesti

epäkorrektin rajamailla ja tuo päätoksen vahvasti esiin tätä kautta. Esimerkeissä (38–43) paatos esiintyy aiemmista hieman poikkeavammalla tavalla.

- (38) Nuoret! Lopettakaa juhliminen! Alkakaa elää arkea, pitkästykää ja pilatkaa elämänne! (3/07)
- (39) Psykologeja ei enää tarvita. Onhan meillä hulluilla teidät, toimittajat. (2/07)
- (40) Tekisi mieli ajaa ruumisautolla Hietsun uimarannalle ja huutaa solvauksia itseään palvovalle pinnalliselle nuorisolle. (5–6/08)
- (41) Kesäluuserin on todella uskottava kauniiden ihmisten tyhmyyteen ja pinnallisuuteen. Kun kesäluuseri tajuaa, miten rumuus syventää luonnetta ja terävöittää älyä, hänen on helpompi kestää kesän valtavat paineet. (5–6/08)
- (42) Tiedätekö miltä juutalaisesta tuntuu, kun hän odottaa näkevänsä elämänsä ensimmäisen mustan miehen, mutta mitään ei näy? Niinpä niin, te ette vain ymmärrä vähemmistön ongelmia. (2/09)
- (43) Tähän on siis tultu. Homokeskeisessä maailmassa työtön paperityöläinen on kiinnostava vain, jos hän on homo. (11/10)

Edellä mainituissa esimerkeissä (38–43) paatos tulee ilmi esimerkkejä (33–37) korrektimmalla tavalla. Esimerkeissä (38–43) näkyy selkeästi Stillerin oma erittäin vahva asenne kyseessä olevia asioita kohtaan ja hän kirjoittaa ne tavalla, joka on suorasukainen ja määrätietoinen. Paatos tulee kolumneissa esille siis voimakkaina kannanottoina asioihin, jotka kirjoittaja itse näkee yhteiskuntamme epäkohtina. Vahvan päätoksen avulla Stiller yrittää voittaa lukijoita puolelleen herättämällä voimakkaita tunteita. Suorasukainen kirjoitustapa ja asioista puhuminen niiden oikeilla nimillä saattaa jakaa varmasti mielipiteitä. Esimerkeistä (38–43) huomaa kuinka kirjoittaja tuo omat tunteensa vahvasti mukaan.

Viimeinen vakuuttamisen keino logos jää Stillerin kolumneissa kahta muuta hieman vähemmälle, mutta kuitenkin esiintyy teksteissä. Logos käsittelee vakuuttamista faktalla ja järkevyydellä, mikä ei varsinaisesti välttämättä sovikaan Stillerin kolumnikonseptiin, vaan pääpaino vakuuttamisessa on eetoksen ja päätoksen avulla

luodussa kärjistetyssä ilmaisussa. Kuitenkin kolumneista on poimittavissa logoksen piirteitä, joita esimerkit (44–48).

- (44) Enää ei valiteta sitä, ettei mies itke ja kerro tunteistaan. Nyt haetaan palvelukseen taitavaa nikkarojjaa, arjen sankaria vasara kädessä. Miehen kanssa jaetaan pitkästyttävä arki tylsistyen elämän loppuun asti. Mikä voisi olla kauniimpaa? (3/07)
- (45) Kesä on sietämättömän pinnallinen, eroottinen ja hysteerinen vuodenaika. (5–6/08)
- (46) Kenties olet ottanut oppia Sarasvuon sekametelisopasta, jossa yhdistyvät kristinusko ja kova markkinatalous. Vai oletko huomannut, miten Tommy Hellstenin sanoma tehosi, kun hän lupasi ihmisten saavan sen, mistä he luopuvat? Luovuin Tommy Hellstenistä ja voin edelleen hyvin. (4/07)
- (47) Puolueen äänitorvi *Vihreä Lanka* julkaisi taannoin selvästi antisemiittisen pilapiirroksen, jossa Davidin tähti rinnastettiin hakaristiin. Odotin, että suvaitsevaisuutta ja monikulttuurillisuutta saarnaavat vihreät olisivat pyytäneet anteeksi, mutta näin ei tapahtunut. (2/09)
- (48) Homoja sorjetaan jatkuvasti. Viime vuonna homoilta kiellettiin naiminen ravintolassa. Lääninhallitus painosti homoravintola Herculesta sulkemaan darkroominsa, seksiin tarkoitetut kopit. (11/10)

Logoksen käyttö tekstissä on esimerkeistä (44–48) huomaten erittäin piilotettua ja muihin vakuuttamisen keinoihin sekoitettua. Esimerkissä (44) kirjoittaja yrittää vedota arkiseen asiaan ja sen ihannoimiseen. Esimerkki (45) tuo esiin faktoja kesästä, jotka ovat todenmukaisia, vaikkakin kirjoittajan omalla mielikuvalla maustettuja. Esimerkit (46) ja (47) ovat kyseenalaisia kohtia. Niissä on sekaisin kirjoittajan itse kokemaa faktaa jostain asiasta ja omaa mielipidettä tästä faktasta. Kaikki esimerkit kuitenkin jossain määrin yrittävät vedota faktaan ja järkevyyteen aiemmin mainittuja esimerkkejä eetoksesta ja päätöksestä vahvemmin.

Vaikkakin logoksen tarkoitus on tuoda esiin faktat ja järkevät asiat, eivät ne sitä Stillerin kirjoituksessa tyylipuhtaasti ole. Lähinnä logosta ovat esimerkit (44–48) ja näiden avulla Stiller ehkä yrittää saada muuten niin kärkevään ja raflaavaan

kirjoitustyyliinsä hieman faktoja mukaan ja näiden avulla vedota lukijoiden järkeen ja ymmärrykseen. Logoksen pääasia on siis kirjoittajan oman mielen mukaan se missä määrin käyttää asiapitoisia perusteluja ja faktoja saadakseen aikaan vakuuttavuutta. Ruben Stillerin kolumneissa logos ei vaikuta olevan vakuuttamisen keinoista se tärkein ja erottuvin, ja omista intresseistään ja tyylistään johtuen, hän on ehkä halunnut sen kirjoittajana jättää minimiin.

3.4 Argumentaatio kolumneissa

Stillerin kolumnien argumentatiivinen rakenne ei ole kokonaisuudessaan täysin selkeä ja yksiselitteinen. Useimmissa teksteissä on havaittavissa useita argumentti-rakenteita, eikä argumentaatio näin ollen perustu välttämättä yhden pääväitteen varaan. Seuraavissa esimerkeissä (49–56) näkyy yhden kolumnin argumentatiivinen rakenne, johon on koottu kaksi väitettä (49) ja (52), näiden väitteiden perustelut (50–51) ja (53–55), sekä yksi väite (56), jonka voitaisiin nähdä olevan pääväite ja jota kaikki edelliset väitteet tukevat.

- (49) Homoja sorretaan jatkuvasti. (11/10)
- (50) Homomiehet ovat saaneet porttikieltoja uimahalliin, koska he ovat masturboineet toisiaan saunassa. (11/10)
- (51) Viime vuonna homoilta kiellettiin naiminen ravintolassa. Lääninhallitus painosti homoravintola Herculesta sulkemaan darkroominsa, seksiin tarkoitetut koppinsa. (11/10)
- (52) Homous syntyy homoudesta, koska homous on pyhää. (11/10)
- (53) Anni Sinnemäki saarnaa homojen puolesta ja puolueesta todetaan yleisesti, että homot ovat vihreiden Tali-Ihantala. (11/10)
- (54) Homokeskeisessä maailmassa työtön paperityöläinen on kiinnostava vain, jos hän on homo. (11/10)
- (55) Ilkka Kanervan tai kenen tahansa muun heteromiehen seksuaalisuudesta saa sanoa mitä vain, mutta homouden alkuperän kyseleminen on poliittisesti epäkorrektia. (11/10)

- (56) En voi sille mitään, että median jatkuva homoinfo alkaa pitkästyttää allekirjoittanutta. (11/10)

Argumentit muodostuvat esimerkeistä (49–51) ja (52–55) ja (56). Ensimmäinen esimerkki (49) sisältää väitteen *homoja sorretaan jatkuvasti*. Lukija miettii väitteen jälkeen, miksi homoja sorretaan kirjoittajan mielestä. Tätä väitettä tukee kirjoittajan perustelut esimerkeissä (50) ja (51). Kyseisen kolumnin toinen argumentatiivinen rakenne koostuu esimerkin (52) väitteestä *homous on pyhää*, jota tukevat perustelut esimerkeissä (53–55). Näissä kirjoittaja ilmaisee perusteluin miksi hänen mielestään homoutta pidetään pyhänä asiana. Koko kolumnin pääväitteen, esimerkki (56), kirjoittaja esittelee vasta kolumnin lopussa. Kirjoittajan oma henkilökohtainen mielipide ja väittämä, *median jatkuva homoinfo alkaa pitkästyttää allekirjoittanutta*, saa vahvistusta ja perustelunsa aiemmista esimerkeistä (49–55), joissa kerrotaan siitä, kuinka homous on joka puolella kirjoittajan mielestä esillä.

Argumentaatio aineiston kolumnissa saattaa myös rakentua pelkästään yhden pääväitteen varaan. Tällöin tekstissä olevat perustelut tukevat vain tätä yhtä väitettä, ja yhdessä ne kaikki muodostavat kokonaisen argumentaation. Esimerkit (57–60) muodostavat argumentaation, joka rakentuu yhden pääväitteen varaan.

- (57) Meitä toki lohduttaa yksi ajatus: tylsyys on nykyään hyve. (3/07)
- (58) Karnevaalien aika on ohi, nyt ylistetään kaikkea tuttua ja turvallista ja hellittää omaa harmaata arkea. (3/07)
- (59) Nyt tavoitteena on 15 tuntia harmaata arkea vuorokaudessa. (3/07)
- (60) Poliitikot haluavat ilmoittaa, että he elävät yhtä tylsää elämää kuin me. (3/07)

Edellisistä esimerkeistä (57–60) koostuvassa argumentaatio-rakenteessa on yksi pääväite, esimerkki (57), jota muut esimerkit, perustelut tukevat. Pääväite on koko kolumnin kantava ajatus, jonka kirjoittaja toteaa kolumnissa. Hän väittää, että *tylsyys on nykyään hyve*. Jotta kirjoittaja saisi lukijat uskomaan tämän väitteen, hän on antanut väitteelle tueksi perusteluita, jotka tulevat ilmi esimerkeissä (58–60). Ensimmäinen

perustelu (58) tukee väitettä kertomalla tylsyyden olevan hyve, koska *karnevaalien aika on ohi, ja nyt ylistetään kaikkea tuttua*. Samanlainen ajatus on esimerkissä (59). Se, miksi *tylsyys on nykyään hyve* kirjoittajan mielestä, johtuu siitä seikasta, että *nyt tavoitteena onkin harmaa arki*, ehkäpä aiemmin tavoitteena olleen glamourin ja tähtiloisteen sijaan. Viimeinen esimerkki (60) tuo perusteluun mukaan ulkopuoliset ja auktoriteetin äänen, kun perusteluissa viitataan myös *poliitikkojen elävän yhtä tylsää elämää kuin me tavallisen ihmiset*. Kirjoittaja kysyy miksei siis tylsyys olisi hyve, kun kerta poliitikotkin elävät tylsästi. Yhdessä kaikki perustelut ja väite muodostavat koko kolumnin argumentaation, joka toimivana kokonaisuutena saa lukijan uskomaan sen, mitä kirjoittaja haluaa sanoa.

3.5 Tyyli kolumneissa

Analysoitaessa tyyliä, on ensin selvitettävä mitä tyyliä teksti kokonaisuudessaan esittää. Eri tyyliä muotoilevat *juhlatyylistä*, *asiatyylistä* ja *arkityylistä*. Kolumnit edustavat arkityyliä, koska ne sisältävät paljon puhekieltä tai puhekielen omaista kieltä sekä ajoittain voima- ja kirosanoja. Arkityyli suosii muutoinkin muita tyyliä vapaimpaa ja rennompaa kielenkäyttöä ja kirjoittaja voi hyvin tuoda oman persoonansa esille kielessään. Arkityyli näkyy kolumnissa sanavalinnoissa, ja erilaisissa lauseratkaisuissa, jotka eivät olisi asia- tai juhlatyyliä korrekteja. Nämä asiat tulevat ilmi edempänä olevista esimerkeistä troopeista ja skeemoista.

Kun tyyli on selvitetty, siirryn analysoimaan kolumnien kielikuvia, eli trooppeja ja skeemoja. Kaikkia teoria osassa (ks. alaluku 2.2.5) esiteltyjä trooppeja ja skeemoja ei kolumneista löydy, mutta suurin osa näistä kielikuvista on edustettuina. Kokosin löydöksistäni taulukot (ks. taulukko 1 ja taulukko 2), johon kokosin lukumääräisesti löytyneet troopit ja skeemat aina kustakin kolumnista. Esittelen ensin taulukon, jonka jälkeen erittelen vielä jokaisen kohdan ja annan esimerkkejä kustakin troopista ja skeemasta.

Troopit

Erilaisia trooppeja esiintyy Stillerin kolumneissa melko paljon. Vaikka useita trooppeja on käytetty vain kerran tai kaksi, variaatiota eri trooppien käytössä on paljon (ks. taulukko 2). Taulukkoon 2 olen koonnut kolumneittain niissä esiintyvät troopit ja niiden lukumäärät. Nähtävissä on myös kunkin troopin esiintyminen kaikissa kolumneissa yhteensä, sekä kussakin kolumnissa esiintyvät kaikki troopit yhteensä.

Taulukko 2. Ruben Stillerin kolumneissa esiintyneet troopit

TROOPIT	2/07	3/07	4/07	2/08	5–6/08	2/09	4/09	10/09	9/10	11/10	Yht.
aforismi	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	7
alluusio	1	1	1	0	0	2	0	0	0	3	8
elollistaminen	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
eufemismi	0	0	0	0	0	5	0	1	0	0	6
hyperbola	0	2	0	0	7	2	2	5	0	2	20
interrogaatio	7	5	4	5	1	1	1	5	1	8	38
ironia	2	5	3	4	5	4	2	2	2	3	30
sarkasmi	1	1	2	0	0	0	1	1	0	0	6
litoteesi	0	0	0	1	1	2	0	0	0	2	6
metafora	1	1	4	3	2	0	7	6	5	4	33
metonymia	0	0	0	0	0	7	0	0	2	4	13
sitaatti	4	0	3	1	0	0	5	0	0	1	14
vertaus	0	0	3	1	2	1	1	3	0	0	11
Yhteensä	16	16	21	15	18	24	26	20	10	27	193

Seuraavat esimerkit (61–63) voivat tulkintatavasta riippuen olla joko *sitaatteja*, *aforismeja* tai molempia. Tekstissä ne ovat merkittyinä lainausmerkein ja ilmoitettiin kuka kyseisen lausahduksen on sanonut, joten ne ovat sitaatteja. Sisällöltään ne ovat kuitenkin myös aforismeja yleismaailmallisina ja tunnettuina mietelauseina, jotka on puettu ytimekkääseen muotoon. Ne ovat myös ikuisia ja yleispäteviä, kuten aforismien luonteeseen kuuluu. Latinankieliset viisaudet ovat muun muassa filosofi Senecalta (61), Plinius vanhemmalta (62) ja kirkkoisä Augustinukselta (63).

(61) ”Ignis quo clarior fulsit, citius exstinguitur.” (4/09)

(62) ”Nihil esse certi!” (4/09)

(63) ”Humanum fruit errare, diabolicum est per anomisatem in errore manere!” (4/09)

Yllä olevia aforismeja esiintyy vain yhdessä kolumnissa. Ne ovat kolumnissa esimerkkeinä latinalaisista kuolemattomista sanonnoista ja viisauksista. Stiller kertoo jokaisen aforismin kohdalla kuka sen oli sanonut ja mitä latinan kielinen ilmaus tarkoittaa suomeksi.

Alluusiota esiintyy melko vähän kolumneissa. Tätä kielikuviota ei käytetä kaikissa kolumneissa ollenkaan, vaan pelkästään karkeasti sanoen noin puolessa aineiston kolumneissa. Alluusiassa viitataan johonkin asiayhteyden ulkopuolella tunnettuun asiaan.

(64) *Älkää säätäkö päätänne* on myös ristiretki psykoterapiaan. (2/07)

(65) Poliitikot ovat vaalihuumassaan ryöstöviljelleet sanaa niin häikäilemättömästi, että ”arki” on vietävä saunan taakse ja sille annettava kunniallinen armolaukaus. (3/07)

(66) Me kyynikot istumme katsomossa ja tiedämme, ettei keisarilla ole vaatteita. (4/07)

(67) Jos olisin Guantánamon islamistivanki, saisin vihreiltä rakkautta. (2/09)

(68) Alussa oli Ylen homoilta, joka ei päättynyt koskaan. (11/10)

Esimerkin (64) alluusiolla *ristiretki* viitataan historiallisiin, keskiajalla tapahtuneisiin ristiretkiin, jotka olivat uskonnollisesti motivoituneita sotaretkiä. Tässä yhteydessä tarkoitetaan ristiretken suuntautuvan puheenaolevan kirjan avulla psykoterapiaan ja ihmisten käsityksiin psykoterapiasta. Esimerkissä (65) on käytetty alluusiona sanaa *ryöstöviljely*, jota esimerkin *poliitikot* ovat harjoittaneet sanalla *arki* siinä määrin, että se on menettänyt merkityksensä. Myös *kunniallinen armolaukaus* antaa lukijalle

vihjeen ajoista, jolloin armolaukauksia on konkreettisesti harjoitettu. Tässä yhteydessä armolaukaus annettaisiin metaforisesti *arki* sanalle. Esimerkissä (66) viimeisessä lauseessa *ettei keisarilla ole vaatteita*, viitataan tunnettuun satuun *Keisarin uudet vaatteet*. Alluusio on tässä esimerkissä erittäin ilmeinen, ja koko virke liittyy ajatukseltaan kyseiseen vihjeenä olevaan satuun, jossa turhamainen keisari lankeaa huijariräätälin ansaan. Esimerkki (67) alluusiosta antaa *Guantánamolla* lukijalle viitteen Kuubalaiseen vankileiriin Guantánamon lahdella. Viimeinen esimerkki (68) voi viitata kahteen asiaan. Ensimmäinen mielikuva, joka esimerkistä tulee, viittaa Väinö Linnan *Täällä pohjan tähden alla* –trilogiaan, ja sen alkulauseeseen ”*Alussa olivat suo, kuokka ja Jussi.*” Toinen mielikuva, joka alluusiosta tulee, viittaa Raamattuun ja luomiskertomukseen: ”*Alussa Jumala loi taivaan ja maan.*” Molemmat mielikuvat ovat hyvin tunnettuja aloituksia, ja näin myös toimii kolumnin aloituksessa tehokeinona.

Vain yhdestä kolumnista löytyy yksi ainoa *elollistamiseen* liitetty trooppi. Ihan selkeästi se ei välttämättä ole luokiteltavissa elollistamiseksi, mutta ainoa sitä lähinnä oleva ilmaus se kolumneissa kaiken kaikkiaan oli.

- (69) Kuulumme mukavaan keskiluokkaan ja maksamme veromme jäykistynyt hymy huulillamme, mutta random tekee julmaa pilkkaa elämänhallintaprojektistamme. (3/07)

Esimerkissä (69) *random*-toiminnolle annetaan inhimillinen ominaisuus *pilkata elämähallintaprojektia*. Asia ei tule ilmi pelkästä esimerkistä, vaan ilmenee kontekstista, että *randomilla*, kirjoittaja tarkoittaa kahvinkeitin ajatuksiin liittyvää toimintaa. Esimerkissä tuolle toiminnolle annetaan erittäin inhimillinen ominaisuus, eli oma tahto, joka ilmenee pilkkaamisena ihmisen toimintaa kohtaan.

Eufemismia löytyy kolumneista hieman enemmän kuin edellistä trooppia, mutta sitä ilmeni vain kahdessa aineiston kolumnissa. Toisessa kolumnissa eufemismia on kuitenkin käytetty enemmän kuin kerran, toisessa vain kerran.

- (70) Muistan, miten melkein näin mustan miehen. (2/09)

Kaunistelevaa ja kiertelevää ilmausta on esimerkissä (70) osoittamassa on ilmaus *musta mies*, jota on käytetty korvaamassa poliittisesti epäkorrektia ja rasistista sanaa *neekeri*. On hieman kyseenalaista määritelläkö sana *musta*, ihmisestä puhuttaessa, *eufemismiksi* sen vakiintuneisuuden vuoksi, mutta alkuperäisesti se on kiertoilmauksen ominaisuudessa käyttöön tullut. Muut kolumnissa esiintyneet *eufemismit* liittyivät myös ihmisten eri rotuihin ja tarkemmin ihonväriin.

Kolumneissa *hyperbolisia* ilmauksia, eli asioiden liioittelua, on myös suhteellisen paljon. Ilmauksia ei ole kaikissa kolumneissa, mutta suurimmassa osassa kuitenkin. Esimerkit (71–74) edustavat kolumnien hyperbolisia ilmauksia.

- (71) Vihaan kesäfestivaalien ylieroottisia puolihippejä, uimarantojen sairaanruskeita pullistelijoita ja terassien itsevarmoja sporttiääliöitä. (5–6/08)
- (72) Kesä on sietämättömän pinnallinen, eroottinen ja hysteerinen vuodenaika. (5–6/08)
- (73) Nyt tavoitteena on 15 tuntia harmaata arkea vuorokaudessa. (3/07)
- (74) Homous syntyy homoudesta, koska homous on pyhää. (11/10)

Esimerkeissä (71) ja (72) hyperbolisuus tulee ilmi sanojen korostamisella ja kohottamisella: *ylieroottinen, sairaanruskea; sietämättömän pinnallinen, eroottinen ja hysteerinen*. Myös verbin *vihaan* käyttö esimerkissä (71) antaa voimakkaasti liioittelevan kuvan. Esimerkeissä (73) ja (74) hyperbolisuus on sanojen takana merkityksissä ja siinä sanomassa mitä kirjoittaja haluaa kommentellaan kertoa. Esimerkki (74) kertoo, että *homous on pyhää*. Ihmisille on pyhiä asioita eri asiat, mutta se, että homous olisi pyhä asia, on tietystä määrin liioiteltu väite. Molemmissa esimerkeissä (73) ja (74) informaatio on selkeästi ylikorostettua ja liioiteltua.

Interrogaatio, eli joko retorista kysymystä tai muutoin kysymyksen ilmaisemaa lauserakennetta esiintyy jokaisessa kolumnissa. Toisissa kolumneissa ilmauksia on käytetty erittäin runsaasti, ja toisissa vain yksi tai kaksi kertaa.

- (75) Mitä helvettiä tapahtui ylioppilasjuhlien jälkeen? (4/09)
- (76) Miksi arki kulutettiin puhki ja raiskattiin? (3/07)
- (77) Missä on siis häiriö silloin, jos nainen ei saa orgasmia? (2/07)
- (78) Toivooko mies salaa, että häntä häiritään homoeroottisesti? (2/08)
- (79) Tiedätekö miltä juutalaisesta tuntuu, kun hän odottaa näkevänsä elämänsä ensimmäisen mustan miehen, mutta mitään ei näy? (2/09)
- (80) Kannattaako sitä rikkoa vain helpon yhdynnän takia? (10/09)
- (81) Voisivatko monikulttuurisuusintoilijat edes kerran kiinnittää huomiota meihin kvasikulttuuriin ja omistaa meille suvaitsevaisuusseminaarin? (9/10)
- (82) Asuuko minussa pieni pitkästynyt homo? (11/10)

Interrogaatio on helposti havaittavissa tekstistä muun muassa tavanomaisesta kysymyssanasta, kuten esimerkissä (75–77) sanat *mitä*, *miksi* ja *missä*. Esimerkeissä (78–82) interrogaatio-ilmaus on kysymyksen muotoon puettu kysyvä lauserakenne. Näissä esimerkeissä kysymyksen ilmaisee pääte *-ko/-kö*. Kaikissa esimerkeissä on kysymystä osoittamassa kysymysmerkki. Interrogatiivinen ilmaus näyttäisi kolumneissa rytmittävän tekstiä ja vievän asiaa loogisesti eteenpäin. Interrogaatio-ilmausten avulla kirjoittaja heittää ilmoille kysyvän ajatuksen, jota hän itse tuntuu pohtivan, tai joka on kirjoittajan kannalta pulmallinen ja oleellinen ongelma. Kysymyksen ilmaiseva lauserakenne kolumnissa heittää hetkeksi pallon lukijalle, joka alkaa ehkä itse väistämättä pohtimaan kysymystä ja näin kirjoittaja ja lukija toimivat eräänlaisessa vuorovaikutuksessa. Interrogaatio toimii kolumneissa vahvana tehokeinona, varsinkin jos ne ovat hieman kyseenalaisia ja huomiota herättäviä, kuten esimerkit (75–82). Kaikille esimerkeille on yhteistä niiden retorisen kysymyksen luonne. Tarkoitus ei ole saada vastauksia kysymyksiin, vaan saada aikaan reaktio, jossa lukija havahtuisi ja näkisi kirjoittajan näkökulman.

Ironiaa esiintyy Stillerin kolumneissa huomattavan paljon. Se on kärkipäässä eniten käytetyistä tyylikeinoista. Retorisena keinona ironia on toimiva, jos sen osaa sijoittaa

oikeisiin asiayhteyksiin ja ajoittaa sopivasti. Ironia on yhteydessä vastaanottajaan ja siihen miten tämä kokee jonkin ironisena tai ei. Esimerkkien (83–88) kommentit edustavat ironiaa. Jotta ironisuuden ymmärtäisi täysin, tulisi se nähdä kontekstissaan.

- (83) Nainen hämmästyä varmasti, kun kesäluuseri ottaa esille mahtavan projektorikelloavainperänsä. (5–6/08)
- (84) Jos koiraa ei ole saatavilla, tarkoitukseen kelpaa mies. (3/07)
- (85) Miehisuus kun on niin herkkä asia. (2/08)
- (86) Sillä Jeesus on todella pieni ongelma, kun bar mitsva lähestyy eikä juntti osaa sanaakaan hepreaa. (9/10)
- (87) Minäkin parannan maailmaa. Boikotoi Atrian tuotteita. (10/09)
- (88) Homokeskeisessä maailmassa työtön paperityöläinen on kiinnostava vain, jos hän on homo. (11/10)

Esimerkissä (83) ironisuutta tuo esiin hyvin sanat *hämmästyä varmasti*, *kesäluuseri* ja *mahtava projektoriavainperä*. Esimerkistä tulee mielikuva avuttomasti, hieman tyhmästä henkilöstä, joka on varma siitä, että saa hurmattua naisen omasta mielestään erityisen mahtavalla esineellään. Ironialle tyypillisesti todellinen merkitys ja käytetyt sanat ovat esimerkissä (83) ristiriidassa. Esimerkin (84) ironia piilee siinä, kun kirjoittaja väittää, että tarvittaessa miehen voisi korvata koiralla. Kolumni josta esimerkki (84) on, käsittelee arjen harmautta, tavallisuutta ja miehen väheksymistä. Tässä tapauksessa, kolumnin kirjoittajan ollessa myös itse mies, voisi ajatella kyseessä olevan itseensä kohdistuva ironia, eli itseironia. Kuten troopeissa yleensäkin, ironiakin sanoo jotain muuta kuin mitä sanat todella tarkoittavat ja merkitystä on haettava sanojen takaa, kuten esimerkissä (85). Tässä on selkeästi esillä se, kuinka todellinen merkitys ja käytetyt sanat ovat ristiriidassa. Onko *miehisuus* oikeasti niin *herkkä asia*? Voisiko todellinen merkitys kohdistua naiseuteen herkkänä asiana? Kaikissa edeltävissä esimerkeissä (83–85) tulee esiin katkeruus, joka on ironialle ominainen seikka.

Esimerkissä (86) ironisuus tulee esiin siinä, kuinka kirjoittaja toteaa Jeesuksen olevan ongelmista pienin bar mitsvan aikaan, kun suurempi murhe on se, ettei *juntti* osaa

sanaakaan hepreaa. *Juntilla* kirjoittaja viittaa itseensä. Tässä esimerkissä ironisuus tulee parhaiten esiin kontekstissaan, mutta sitä voi havaita myös pelkästä esimerkistä. Asioiden ristiriitaisuus ja pieni itseensä kohdistuva katkeruus näkyvät esimerkistä. Ironisuus viimeisessä esimerkissä (87) tulee esiin hieman peiteltynä hyökkäyksenä Atria-yhtiötä kohtaan. Kirjoittajan aloittaa ensin suurella asialla ja kertoo parantavansa maailmaa, mutta jatkaa sitten kertomalla kuinka hän maailmaa parantaa eli boikotoimalla tuore-elintarvikkeita valmistavan yhtiön tuotteita. Ironia on tyypillisesti tilannesidonnaista ja selkeämmin ironia tulee tässäkin esimerkissä esiin, jos sen sijoittaisi takaisin omaan kontekstiinsa, mutta ironinen sävy on kuitenkin havaittavissa pelkästä esimerkistään. Viimeinen esimerkki ironiasta (88) keskittää ironiansa siihen, kuinka homot ovat olleet esillä joka mediassa, ja vain heistä on saatu kiinnostavaa keskustelua aikaan. Normaalisti ehkä *paperityöläinen* ei kuulosta kiinnostavalta, mutta kirjoittaja väittää, että jos kyseessä olisi *homo*, niin alkaisi kaikkia kiinnostaa myös tuo *työtön paperityöläinen*. Tässä esimerkissä tulee ilmi selkeästi se, että ironia sanoo usein toista, kuin mitä oikeasti tarkoitetaan, ja esimerkki on erittäin kärjistetty.

Sarkasmia on kolumneissa melko vähän. Tätä trooppia ei esiinny kaikissa kolumneissa, vaan ainoastaan noin puolessa aineistoa. Sarkastinen kommentti tarvitsee aina jonkun uhrin, joten ehkä siitä syystä kolumneissa se on jäänyt vähemmälle.

- (89) Nuoret! Lopettakaa juhliminen! Alkaka elää arkea, pitkästykää ja pilatkaa elämänne! (3/07)
- (90) Totta kai, Pasi. Psykologeja ei enää tarvita. Onhan meillä hulluilla teidät, toimittajat. (2/07)
- (91) Minulla on mainio ehdotus, Atria. Räjätetään tasa-arvopankki! Valitkaa seuraavaan mainokseen Ike Kanervan näköinen keski-ikäinen mies, joka näyttää naivan nuorta naista takaapäin. (10/09)
- (92) Rakkaat stuidut! Carpe diem, tarttukaa hetkeen, mutta muistakaa kondomi. (4/09)

Esimerkin (89) sarkastisella kommentilla puhutellaan nuoria: *Nuoret!* Näin sarkasmi saa tässä yhteydessä uhrin nuoret. Itse sarkastisuus piilee lauseessa *alkakaa elää arkea, pitkästykää ja pilatkaa elämänne*. Esimerkin (90) sarkastisuus kohdistetaan

toisaalta tekstin *Pasille*, joka koko tekstin aiemman maininnan mukaan on toimittaja, toisaalta sarkastisuus on suunnattu kaikille toimittajille yhteisesti: *teidät, toimittajat*. Sarkasmi esimerkissä (91) kohdistuu tuore-elintarvikkeita valmistavalle Atria-yhtiölle ja tämän tv-mainokseen, jossa keski-ikäinen naishenkilö haaveilee nuoresta miehestä. Sarkasmi piilee jo esimerkin ensimmäisessä virkkeessä *Minulla on mainio ehdotus, Atria*. Lauseessa ilmenee piilomerkitys päinvastaisena, kuin mitä lauseen suora merkitys on. Esimerkin (91) jatkuessa sarkastisen sävyn huomaa, kun alkuperäinen ajatus mainoksesta heitetään täysin ympäri.

Esimerkki (92) sarkasmista kohdistaa ivansa tuoreille ylioppilaille, *rakkaat stuidut*. Jo tässä aloituksessa voi havaita hieman purevuutta ja ylimielisyyttä. Esimerkissä kehoitetaan tuoreita ylioppilaita muuten tarttumaan hetkeen, ja elämään täysillä, mutta lopussa kuitenkin painotetaan, ettei liian vauhdikkaasti saa olla hetkessä kiinni ja kehoitetaan muistamaan ehkäisy. Tässä esimerkin viimeisessä virkkeessä korostuu itse sarkasmi, mitä kirjoittaja on halunnut sanoa; nuorilla on kaikki ovet avoinna ja pitää osata elää hetkessä ja tarttua hetken tuomiin haasteisiin, mutta muistaa kuitenkin, että teoilla on seuraukset, joten on suositeltavaa pitää järki mukana. Kaikissa esimerkeissä (89–92) sarkasmi sai aina jonkin kohteen purevalle ivalleen.

Litoteesia esiintyy kolumneissa hieman. Vain kolmessa kolumnissa käytetään vähättelyä tehokeinona. Litoteesi-ilmaukset kolumneissa ovat kaikki sellaisia, joissa tehostus luodaan laimentavalla ilmauksella.

(93) Mikään ei ole niin kuin ennen. (2/08)

(94) Harmittaa, että olen vain tavallinen suomenjuutalainen, joka melkein näki mustan Kekkosen autossa. (2/09)

Molemmat esimerkit (93) ja (94) ovat vähättelevään sävyyn kirjoitettuja, joissa joko vähätellään itseä tai yleistä maailman tilaa. Esimerkissä (93) vähätellään maailmaan tilaa, ja väitetään, että kaikki on muuttunut ja mikään ei ole samoin kuin ennen. Ilmauksesta saa käsityksen, että ennen kaikki oli paremmin kuin nykyään. Esimerkki (94) taas kohdistaa vähättelyn kirjoittajaan itseensä, jossa hän kertoo olevansa *vain*

tavallinen suomenjuutalainen, eikä mitään muuta, ja hän vain *melkein näki* jotain, mitä hänen olisi pitänyt nähdä kokonaan. Molemmat esimerkit ovat siis laimentavia ja vähätteleviä ilmauksia.

Metaforisia ilmauksia on ajoittain ehkä jopa vaikea huomata tekstitä, koska niin monet metafora-ilmaukset ovat melko vakiintuneita sanontoja kielessä, joten niitä on ehkä vaikea mieltää edes metaforiksi. Esimerkit (95–99) ovat tällaisia kielessä erittäin tavanomaisia ja arkisia ilmauksia, jotka ovat kuitenkin alkuperäisesti metaforia.

- (95) Kesän kynnyksellä katselin itseäni peilistä. (5–6/08)
- (96) Pian tajusin, että unelmani oli romahtamassa. (4/09)
- (97) Ne patsastelivat arvokkaan ja synnintuntoisen näköisinä ja hoilasivat virsiä. (9/10)
- (98) Ja tämän jälkeen kului vielä kaksikymmentä vuotta ennen kuin tietooni kantautui järkyttävä suru-uutinen: kääntymystäni ei hyväksytty Israelissa, koska tiukkapipot eivät hyväksy rabbia. (9/10)
- (99) Mutta ei murehdita turhia – näihin vaaleihin vihreät tulevat joka tapauksessa ajamaan homoilla, arvoliberalismin kilpi suojanaan. (11/10)

Vakiintunut metafora-ilmaus *kesän kynnyksellä* esimerkissä (95) kuvaa aikaa juuri ennen kesää. On absurdia puhua kesän kynnyksestä, koska sellaista ei voi konkreettisesti olla olemassa; kesä ei ole kuten huone, johon voi astua ylittämällä kynnyksen. Ilmaus on todennäköisesti tästä kuitenkin peräisin. Jos seisoo huoneen kynnyksellä, on melkein huoneessa. Sama ajatus on metaforisesti siirretty kesän tulemiseen; ollaan jo kesän kynnyksellä, eli pian on kesä. Stiller on käyttänyt kolumnissa varsin tavanomaista metaforaa. Myös esimerkki (96) tuntuu erittäin absurdilta, jos sen yrittäisi ajatella tapahtuvaksi oikeaksi. On mahdotonta, että *unelmat romahtaisivat*, koska unelma on abstrakti asia. On kuitenkin mahdollista, että esimerkiksi valtava kerrostalo jostain syystä romahtaisi maan tasalle. Tämä ajatus ja tunnemaailma on siirretty metaforaan, jossa unelmat eivät toteudukaan toivotulla tavalla. Metaforan myös *unelmien romahtaminen* on erittäin vakiintunut ilmaus ja paljon kielessä käytetty.

Esimerkki (97) metaforalla *patsastella* tarkoitetaan ihmisten tyyliä kävellä tai olla kuten patsaat ovat: arvokkaina, jähmeinä ja kunnioitettavina. Patsasteluun liitetään siis samanlaistan arvostuksen tunnetta, kuin mihin konkreettiset patsaat olemuksellaan pyrkivät. Samanlaista metaforisuutta ilmentää esimerkissä (98) sana *tiukkapipot*, jolla viitataan joihinkin tekstissä esiintyneisiin ihmisiin. Ilmaus ei kirjaimellisesti kuitenkaan tarkoita, että kyseisillä ihmisillä olisi päissään tiukat pipot, vaan ilmauksen metafora piilee juuri tässä kielikuvassa, jossa tiukkapipoilla tarkoitetaan ihmisiä, jotka ovat hieman ahdasmielisiä ja tarkkoja asioista. Tämä metafora on puhekielessä erittäin vakiintunut ilmaus. Viimeinen metafora esimerkki (99) sisältää kaksi metaforista ilmausta. *Ajamaan homoilla* on metaforinen ilmaus kokonaisuudessaan, eikä voi olla kirjaimellisesti tosi. *Homot* rinnastetaan esimerkissä hevosiin, joilla poliitikot ajaisivat uljaasti vaaleihin. *Ajamisella* esimerkissä viitataan siihen, että homot ovat poliitikoille vaaleissa etu, jota he käyttävät omaksi hyödykseen menestyäkseen vaaleissa. Esimerkin toinen metafora on *arvoliberalismin kilpi*, mikä liittyy edeltävään metaforaan kiinteästi. Tällä tarkoitetaan poliitikkojen kantaa ja mielipidettä ihmisoikeusvapauteen, ja kuinka he metaforisesti pitävät tätä aatettaan suojana, *kilpenä*, jonka avulla he ovat voitokkaita vaaleissa.

Jotkin metaforat voivat olla hyvin lähellä *metonymiaa*, kuten aiemmin ollut esimerkki (99). *Tiukkapipon* voisi hyvin ajatella myös metonymiseksi ilmaukseksi, jossa sanalla tiukkapipo korvataan tekstissä siihen viittaava ihmisryhmä. Esimerkit (100–103) kuvastavat kolumnien metonymiaa.

(100) Arvostan edelleen tätä patsastelua, vaikka ajatus juutalaisesta Jumalan pojasta ei ole ihan minun makuuni. (9/10)

(101) Odotin hermostuneena Turku–Helsinki-tien varrella Suuren Valkoisen Presidentin mustaa autoa. (2/09)

(102) Mustan kanssa tulee toimeen, mutta tekopyhä vihreä käy hermoille. (2/09)

(103) Vihreät ovat hyvässä seurassa. (11/10)

Esimerkissä (100) *Jumalan poika* on korvaamassa sanaa Jeesus, vapahtaja tai jokin muu synonyymi, joka tarkoittaa kyseisen monoteistisen uskonnon merkkihenkilöä, pelastajaa. Esimerkissä (101) metonymia ilmaus *Suuri Valkoinen Presidentti* on vaihtoehtoinen ilmaus Kekkoselle, josta kyseisessä kolumnissa kirjoitettiin. Esimerkki (102) sisältää kaksi metonymista ilmausta jotka molemmat ovat värejä kuvaamassa jotain tarkoitetta. Ensimmäinen on sana *musta*, jolla tarkoitetaan tummaihoista ihmistä ja toinen on *vihreä*, joka tarkoittaa ympäristöliikettä, Vihreää Liittoa, joka toimii ympäristönsuojelun hyväksi. Sama *vihreä* esiintyy myös esimerkissä (103). Esimerkissä (102) sana *musta*, voidaan nähdä metonymian sijasta myös eufemismina, eli kiertoilmauksena, jonka voidaan nähdä olevan kaunistelevampi ja lievempi ilmaus esimerkiksi halveksuvalle ilmaukselle neekeri. Mitkään edellä olevista metonymia ilmauksista eivät ole yleisesti tunnettuja, lukuun ottamatta ilmausta *vihreät* puolueesta puhuttaessa, vaan ne ovat ymmärrettävissä kontekstissaan.

Stiller on käyttänyt myös *sitaatteja* kolumneissaan runsaasti; niitä on kolmea kolumnia lukuun ottamatta kaikissa teksteissä. Sitaatteina esiintyvät tekstissä jonkun toisen henkilön sanoman, jossain toisessa yhteydessä, suora lainaus toisesta tekstistä tai yleismaailmallinen, tunnettu lausahdus. Esimerkissä (104) sitaatilla viitataan henkilön aiemmin, jossain toisessa yhteydessä antamaan kommenttiin, kun taas esimerkki (105) edustaa suoraa lainausta toisesta tekstistä.

(104) ”Johonkin se katse on pantava, jos samaan hissiin hyppää naisedustaja tai avusta rinnat törrollään ja kolme ylintä nappia auki. Jos katse hakee alimman napin kohtaa, on ahdistelija, jos ei, on outo ihminen joka ei huomaa mitään.” (2/08)

(105) ”näpytellään mielen tietokonetta, muokataan sisäistä tietokonetta uuteen uskoon” (4/07)

(106) ”Ei ole olemassa mitään ehdottomasti oikeaa tapaa, tilannetta tai paikkaa harrastaa seksiä. Käsitykset ovat aina neuvoteltavissa kulttuurien ja alakulttuurien vuorovaikutuksessa.” (11/10)

Sitaatit on helppo huomata muusta tekstistä, koska ne on erotettu muusta tekstistä lainausmerkein. Esimerkkien (104–106) sitaatit ovat lainauksia toisen ihmisen

sanomasta tai kirjoittamasta. Ne ovat tekstissä merkitty sitaatein, ja niiden alkuperään viitattiin kertoen, kuka on sanonut näin ja missä yhteydessä. Sitaattien yhteyteen kuului myös kirjoittajan oma kommentointi ja mielipide sitaattina olevaa asiaa kohtaan. Kaikkien esimerkkien (104–106) tapauksissa kirjoittajan kommentointi sitaatin alkuperää kohtaan on ivallista tai pilkallista.

Kolumnien *vertauksia* osuus on suurin piirtein samaa luokkaa sitaattien kanssa. Kaikissa kolumneissa ei kuitenkaan ollut käytetty tehokeinona vertauksia. Kuten esimerkit (107), (108) ja (109) osoittavat, käyttää kirjoittaja kolumneissa esiintyneitä vertauksia, siten että ne kohdistuvat häneen itseensä. Usein ne ovat vielä hieman negatiivisesti sävyttyneitä, eikä niinkään imartelevia ilmauksia, kuten esimerkit (107) ja (108).

(107) Muistutan hyljettä, jolla on aurinkolasit päässä. (5–6/08)

(108) Olen varsin epätäydellinen läppäri, Tony. (4/07)

(109) Olen käärme sinun mielenhallintaparatiisissasi. (4/07)

Esimerkissä (107) vertaus tulee ilmi koko ilmauksesta, *muistutan hyljettä*. Kirjoittaja rinnastaa itsensä hylkeeksi, joka antaa lukijalle kuvan pulleasta, laiskasta eläimestä, joka ei tee mitään. Tässä ilmauksessa kirjoittaja siirtää kaikki hylkeeseen liitettävät ominaisuudet itseensä. Samoin esimerkissä (108) koko virke tuo esiin vertauksen, mutta sanat *olen epätäydellinen läppäri* ovat ne sanat, jotka kertovat vertauksellisesta kielenkäytöstä, jossa verrattavan esineen ominaisuudet liitetään kirjoittajaan itseensä, mutta nyt myös siinä valossa, että ominaisuudet eivät toimi kuten pitäisi, vaan ne ovat epätäydellisiä. Samantyylinen kuin esimerkki (108), on esimerkki (109). Siinä kirjoittaja viittaa itseensä sanoilla *olen käärme*. Vertaukset, jotka eivät kohdistuneet kirjoittajaan itseensä, kohdistuivat johonkin tekstissä käsiteltyyn henkilöön, kuten esimerkeissä (110–112) käy ilmi.

(110) Näin kommentoi eduskunnan seksuaalista ahdistelua Kalervo Kummola, Kaikkien Äijien Isä. (2/08)

(111) Nainen on postfeministisen rohkea ja rehellinen sankaritar. Mies on yhä potentiaalinen sika. (10/09)

(112) Päivi Räsänen, urbaanien liberaalien Suuri Saatana, ajaa hänkin homoilla vaaleihin. (11/10)

Esimerkissä (110) tekstissä käsittelyssä ollut julkisuuden henkilö Kalervo Kummola rinnastetaan *kaikkien äijien isäksi*. Vertauksesta tulee mielikuva kaikkien *äijien* keskuudessa olevasta suurmiehestä, kunnioitetusta ja ihailemasta mieshahmosta, johon kaikki haluaisivat samaistua ja olla yhtä paljon *äijä*. Ajatus on sävyltään positiivinen ja samanlaisia mielikuvia synnyttävä, toisin kuin aiemmat vertaukset (107–109). Esimerkissä (111) vertauksille luodaan sekä positiivinen että negatiivinen sävy. Naiselle luodaan kuva uljaasta ja pelkäämättömästä *sankarittaresta*, kun taas mies rinnastetaan *sikaan*, josta mielikuvat siirtyvät hetkessä likaiseen, inhottavaan eläimeen, joka vain rypee omassa pienessä karsinassaan. Esimerkin (112) vertaus ei ole aivan niin imartelevan sävyinen, kuin esimerkki (110). Esimerkissä (112) verrataan *Päivi Räsästä Suureen Saatanaan*, eli kaiken pahan alkuun ja juureen.

(113) Elämä ilman latinaa on kuin kevään humalaisen ylioppilaan ejaculatio praecox, ennenaikainen laukeaminen, puiston hämärässä. (4/09)

Esimerkki (113) on muista vertauksista kaikkein ilmeisin, koska siinä on helposti havaittavissa kaksi asiaa, joista toista, *elämää ilman latinaa*, verrataan *kuin*-sanalla toiseen, *ennenaikaiseen laukeamiseen*. Tämäkin vertaus on hieman negatiivinen. Negatiivinen sävy esimerkissä annetaan sellaiselle elämälle ilman latinankieltä, ei kenellekään ihmiselle, kuten esimerkeissä (107–112).

Skeemat

Taulukkoon 3 olen koonnut kolumneissa esiintyvät skeemat kolumneittain. Taulukossa on myös kunkin skeeman yhteenlaskettu esiintyminen kaikissa kolumneissa yhteensä, sekä kaikkien esiintyneiden skeemojen yhteenlaskettu määrä kolumneittain. Skeemoja kolumneissa on trooppeihin verrattuna huomattavan vähän (ks. taulukko 3 ja vrt. taulukkoon 2). Vähäisyyttä tukee toki seikka, että skeemojen ryhmä on trooppien

ryhmää muutoinkin pienempi, eikä erilaisia skeemoja ole käytettävissä yhtä paljon kuin trooppeja.

Taulukko 3. Ruben Stillerin kolumneissa esiintyneet skeemat

SKEEMAT	2/07	3/07	4/07	2/08	5–6/08	2/09	4/09	10/09	9/10	11/10	Yht.
alkusointu	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	4
anafora	0	1	0	0	0	2	0	1	0	2	6
epifora	0	0	1	2	0	0	0	1	0	0	4
Yhteensä	0	2	1	3	0	2	0	3	0	3	14

Alkusointua esiintyy kolmessa kolumnissa, kussakin vain yhden kerran. Kaikissa alkusointu tapauksissa esiintyy vain kahden tai kolmen alkuäänteen samankaltaisuus ja tästä johtuva soinnikkuus.

(114) Niinpä niin, ei se käy, se on niin väärin, niin väärin. (10/09)

(115) Päivi Räsänen, urbaanien liberaalien Suuri Saatana, ajaa hänkin homoilla vaaleihin. (11/10)

(116) Näin kommentoi eduskunnan seksuaalista ahdistelua Kalervo Kummola, Kaikkien Äijien Isä.

Esimerkissä (114) alkusointu koskee vain kahta ensimmäistä sanaa *niinpä niin*. Molemmissa ensimmäinen tavu on ihan samanlainen, ja käsittää samat äänteet ja samat neljä kirjainta *n-i-i-n*. Seuraavassa esimerkissä (115) alkusointu on virkkeen keskellä ja muodostuu sanoista *suuri saatana*. Tässä esimerkissä alkusointu muodostuu vain samasta äänteestä, joka on kahden peräkkäisen sanan alussa ja tätä äännettä vastaa kirjain *s*. Viimeinen esimerkki (116) käsittää kolme peräkkäistä sanaa virkkeen lopussa, jotka muodostavat yhdessä alkusoinnun. Peräkkäin olevat sanat *Kalervo Kummola kaikkien* muodostavat alkusoinnun, koska kaikki kolme sanaa alkavat samalla äänteellä, jota vastaa kirjain *k*. Kaikissa tapauksissa alkusointu tuo virkkeeseen soinnikkuutta ja pientä poljentoa, joka rytmittää ilmausta ja antaa sille väriä ja vahvuutta.

Hieman samankaltainen skeema kuin alkusointu, on *anafora*, jossa pelkän äänteen sijasta toistetaan kokonainen sama sana läheisten lauseiden alussa. Anaforaa esiintyy kolumneissa vain hieman enemmän kuin alkusointua.

(117) Miksi tässä kävi näin? Miksi arki kulutettiin puhki ja raiskattiin? (3/07)

(118) Pyydän vihreiltä anteeksi, etten ole liito-orava. Pyydän anteeksi, etten ole Guantánamon vanki. (2/09)

(119) Pelkään puumanaisia, jotka metsästävät nuorta lihaa. Pelkään, että nuoret alfaurokset tulevat reviirilleni ja häiritsevät parisuhdettani. (10/09)

(120) Vaikea sanoa, todella vaikea sanoa. (11/10)

Ensimmäisessä esimerkissä (117) lauseiden alussa toistuu sana *miksi*. Kaksi kysymystä peräkkäin, jotka alkavat samalla kysymyssanalla, luovat mielikuvan, jossa kirjoittaja erittäin painokkaasti kysyy jotain ja on tosissaan asiansa kanssa. Esimerkissä (118) lauseiden alussa toistuu sana *pyydän*, ja kummassakin lauseessa pyydetään anteeksiantoa jopa hieman ironiseen sävyyn, mitä *pyydän*-sanana toistaminen vahvistaa. Esimerkissä (119) on kahden edeltävän esimerkin kaltainen toisto kyseessä. *Pelkään* toistuu molempien virkkeiden alussa ensimmäisenä. Tehokeinona anafora on toimiva, koska tietyn asian toistaminen ja painottaminen antaa lukijalle vihjeen siitä, että kirjoittaja on tosissaan asian kanssa, tai pitää sitä ainakin tärkeänä. Viimeinen esimerkki (120) poikkeaa hieman kolmesta edellisestä siinä, että kyseessä on vain yksi virke, jossa sanat *vaikea sanoa* toistuu ensin virkkeen alussa ja sitten virkkeen lopussa. Tehokeinona esimerkki (120) on erittäin onnistunut. Se antaa lukijan ymmärtää, että kirjoittaja on todellakin ymmällään, eikä osaa ottaa kantaa kyseenä olevaan asiaan; voi melkein kuulla kirjoittajan huokauksen pisteen jälkeen.

Hieman anaforan kaltaista *epiforaa*, eli sanan tarkoituksellista toistamista virkkeen lopussa, on käytetty vain kolmessa kolumnissa.

(121) Vammaiseen ihmiseen tulee niin ikään suhtautua aivan normaalisti –toistan: aivan normaalisti! (2/08)

(122) Olen aina pitänyt Kummolasta, koska Kummola on Kummola. (2/08)

(123) Johtajia pelottaa, työntekijöitä pelottaa, eikä kukaan tiedä, mitä seuraava suhdanne tuo. (4/07)

Epifora esimerkissä (121) tulee ilmi sanoista *aivan normaalisti*, jotka kirjoittaja toistaa tarkoituksellisesti virkkeen lopussa tehokeinona. Esimerkissä (122) toistetaan ihmisen nimeä, *Kummola*. Skeemojen tehtävänä tekstissä on korostaa tiettyjä asioita, tai antaa painoa tekstissä olennaisille asioille. Esimerkeissä (123) tämä käy hyvin ilmi. Kirjoittaja olisi voinut kirjoittaa, että *johtajia ja työntekijöitä pelottaa*, mutta tarkoituksellinen *pelottaa*-verbin toisto tuo virkkeeseen uudenlaista rytmiiikkaa ja lukijalle ei tule epäselväksi, että *johtajia ja työntekijöitä oikeasti pelottaa*.

4 TULOKSET JA PÄÄTELMÄT

Tutkimuksessani tutkin Ruben Stillerin käyttämiä retorisia keinoja tehokeinoina kolumnikirjoittelussa. Tarkoitukseni oli selvittää käyttääkö Stiller kolumneissaan retorisia keinoja ja missä määrin. Aineistoa tutkin Karlbergin & Mralin (1998) luoman retorisen analyysin avulla. Analyysissa kävin läpi aineistoni kolumnit tarkastellen kerrallaan aina yhtä analyysin viidestä osiosta.

Analyysin avulla tulin tulokseen, että kolumneissa näytetään käytettävän retorisia keinoja lukijan vakuuttamiseksi. Stillerin kolumnien ensisijaiseksi ja näkyvimmäksi piirteeksi analyysin mukaan muodostui huomionhakuisuus ja lukijan tunteisiin vetoaminen erilaisin retorisin keinoin. Ominaista Stillerille kirjoittajana on leikittely kielellisillä keinoilla. Viisas ja iskevä kielenkäyttö ja omien mielipiteiden myynti lukijalle terävillä sanankäänteillä on Ruben Stillerin kolumneille ominaisinta. Rungas kielikuvien käyttö lisää vastuuta sekä kirjoittajan että lukijan asemassa. Sanat eivät välttämättä ole suoraan yhteydessä oletettuun tarkoitteeseen, vaan kyseessä saattaa olla yksi monista tyylikeinoista joita Stiller kolumneissaan suosii. Näin ollen Stillerin kolumnien lukijan tulee olla vastaanottajan asemassa aktiivinen saadakseen kielestä kiinni. Tarkastelen seuraavaksi analyysini tuloksia eri vaiheista yksityiskohtaisesti, ja tiivistän niistä tekemiäni päätelmiä.

Konteksti

Kontekstin analysointi tutkimukseni alussa oli analyysin helpoin osa. Tekstigenren määrittäminen oli selkeää, koska aineistoni koostui pelkästään teksteistä, jotka kaikki ovat kolumneja ja ovat esiintyneet aikakauslehdessä. Kyseessä oli siis lehtikirjoittelun omainen teksti, jolle oli ominaista sen tietty pituus. Aineistoni kolumnit olivat keskimäärin noin 350 sanan pituisia. Aihepiirit vaihtelivat kolumneissa, mutta jotain yhteisiä aiheita esiintyi, muun muassa poliittiset aiheet tai asioiden käsittely politiikan ja yhteiskunnan kautta.

Retorisen genren osalta tekstit kuuluivat poliittisten tekstien ryhmään, mikä kävi ilmi siinä, että aineistoni teksteillä kaikilla oli jonkinlainen päämäärä. Päämäärä oli aina

yhteydessä kolumnin aiheeseen. Kirjoittaja pyrki saada myytyä aiheensa, oletettavat omat mielipiteensä, lukijalle, joka voisi omaksua ne omikseen. Selkeytettynä päämääränä on informaation siirtäminen eteenpäin, vaikka esiintyvä informaatio ei olisikaan täysin relevanttia. Aineistoni kolumnit ovat julkisia tekstejä, joten niiden tilanne rakentui sen mukaisesti. Kolumnien sisältö näytti olevan melko rajoittamatonta, koska aiheiden erilaisuus ja luonne, sekä kirjoittajan kielellinen ilmaisu tuntui vapaalta ja mielivaltaiselta. Ainoat rajoitukset tuntuivat kohdistuvat kolumnin ulkoasuun, mikä liittyy lehden kirjoittajalle antamaan rajoitettuun tilaan, jonka puitteisiin Stillerin oli tekstinsä sovitettava.

Aineiston tekstien lukijan tulkinnassa olennaista oli tekstien aihealueet. Aiheiden sensaatiomaisuus ja kohua hakeva kirjoitustyyli ei oletettavasti kiehto kaikenlaisia lukijoita, vaan lukijakunta keskittyy vastaanottavaisiin, nuorekkaisiin ihmisiin, jotka ovat tietoisia ympärillä olevista asioista ja joilla todennäköisesti on myös omia mielipiteitä. Erittäin tyypillistä teksteille oli sivistyssanojen käyttö, mikä saattaa viitata siihen, että myös oletettu lukija on koulutautunut, tai muutoin itseään sivistänyt kaupunkilainen. Tämän voidaan olettaa johtuvan eri sosiaaliluokkien tavasta käyttää kieltä: korkeasti koulutettujen, kaupunkilaisten ihmisten oletetaan käyttävän korrektimpaa kieltä, kuin kouluttamattomien, maaseudulla asuvien.

Kolumnien retorinen ongelma muodostui ristiriidasta, joka syntyi kirjoittajan ja lukijan välille. Stillerillä kirjoittajana oli vahva mielipide asioista, mutta hän ei voinut tietää mitä oletettu lukija ajatteli samoista asioista. Retorinen ongelma korostui, koska aiheet kolumneissa olivat voimakkaita ja yhteiskunnassa mielipiteitä jakavia, joten kirjoittajan ja lukijan välisessä interaktioissa ei voida välttää tunteita. Kirjoittajaa analysoidessa tärkein havainto oli, että kirjoittaja ja kertoja ovat sama henkilö, Stiller itse. Stiller on todellinen henkilö, joka kirjoitti kolumninsa omista näkökulmista ja lähtökohdista, usein omaan elämäänsä viitaten. Kolumneja kirjoittaessaan Stiller teki työtään ja toi samalla itsensä julkiseksi hahmoksi esiintymällä omana itsenään. Oikeana ihmisenä kirjoittaja saattoi olla lukijalle läheisempi ja samaistuttavampi, kuin esiintyminen anonyyminä. Näin kirjoittajan oli ehkä helpompi rakentaa lukijoihinsa luottamus, joka on tärkeää tekstin sanoman kannalta.

Jäsentely

Jäsentelyn analyysi jakautui neljään eri vaiheeseen (kts. luku 2.2.2), joista ensimmäinen käsitteli tekstien aloituksia. Stillerin kolumneissa aloituksiin oli saatu suuri lataus sensaatiomaisilla otsikoilla, jotka jo ennen varsinaista tekstiä antoivat lukijalle vihjeitä tulevasta. Itse tekstien alut olivat samalla tavalla pysäyttäviä ja suoraan asiaan meneviä. Ensimmäisiin lauseisiin oli pyritty saamaan tunteita mukaan, koska aloituksella on suuri vaikutus koko kolumnin kannalta; sen perusteella lukija todennäköisesti joko lopettaa lukemisen tai jatkaa sitä.

Itse kerronnassa Stiller taustoitti aiheitaan riittävästi kolumnin etenemisen kannalta. Aiheet olivat sen verran arkisia, ettei taustoitusta paljon tarvinnut tehdä lukijan ymmärtämisen helpottamiseksi. Kolumnin pituus rajoitti tietysti myös aiheen taustoituksen määrää. Kerronnassa Stiller joko oletti lukijan olevan tietoinen asioista, tai ei pitänyt taustojen tuntemista oleellisena viestin kannalta. Todisteiden jaottelussa ja todistamisessa aineistosta etsittiin pääväite ja tätä tukevia väitteitä. Kaikissa aineistoni kolumneissa otsikko antoi viitteitä siitä, mikä kolumnin pääväite voisi olla ja mihin suuntaan aihe on menossa. Tässä kohdassa en analysoinut todisteiden jaottelua ja todistamista sen enempää, koska argumenttianalyysille oli kokonaan oma analyysinsä.

Kolumnien lopetuksessa Stiller kokosi yhteen kolumnin tärkeimmät kohdat ja painotti omaa mielipidettään asiaan. Lopetukset olivat kolumneissa ytimekkäitä ja ironisia aivan kuten aloituksetkin. Lopetuksissa Stiller viittasi usein itseensä ja antoi oman persoonansa ja henkilökohtaiset ominaisuutensa esille. Niin aloitukset kuin lopetuksetkin tuntuivat olevat Stillerin kolumneissa lukijan kannalta tärkein osio. Niihin Stiller pystyi kiteyttämään koko kolumnin annin, jolloin lukijan on helppo tehdä päätös siitä, mitä mieltä hän tekstistä itse on.

Vakuuttamisen keinot

Stillerin kolumneissa oli havaittavissa paljon vakuuttamisen keinoja. Jokaisessa kolumnissa esiintyi eetosta, paatostaa ja logosta, jotka jo pelkästään yhdessä muodostavat pohjan ihan kaikelle argumentaatiolle ja vakuuttavalle kirjoittelulle. Stillerin kolumnit näyttivät kuitenkin suosivan erityisesti paatosta, joka tuntui olevan

tyylillisesti sopivin Stillerin tyylliselle kirjoittelulle, jolla haetaan vahvoja mielipiteitä. Tyypillinen tapa Stillerille käyttää paatosta, oli saada lukijassa aikaan voimakkaita tunteita, ja ne saavutettiin voimakkain sanoin ja erittäin epäkorrektien aiheiden käsittelyllä suorasukaiseen tyyliin.

Eetosta esiintyi Stillerin teksteissä hieman paatosta enemmän. Eetos tuli ilmi kirjoittajan oman luonteen ja persoonan esiintuomisessa. Stiller kirjoitti kolumneissaan paljon itsestään tavanomaiseen tyyliin nostamatta itseään muiden yläpuolelle, mikä saa lukijassa aikaan tunteen kirjoittajan luotettavuudesta ja tavallisuudesta, johon on helppo rinnastua.

Logosta sen sijaan oli kolumneissa havaittavissa erittäin vähän. Stillerin ominainen tapa ei näytä olevan faktalla ja järkevyydellä vakuuttaminen, vaan enemmänkin yllä mainittu tunteisiin vetoaminen ja oman persoonansa esiin tuominen. Tämä selittyy luontevasti sillä, että kolumni on tyypillisesti vaikuttava mielipideteksti. Stillerin kolumnin ei ole tarkoituskaan olla asiapitoinen ja järkeen vetoava, vaan kolumnisti muovaa sen tyyliin sopivaksi ja luo siitä omanlaisensa.

Argumentaatio

Kolumnien argumentaatio ei ollut siinä määrin selkeää, että se olisi joka kolumnissa perustunut yhden pääväitteen, ja tätä tukevien perustelujen varaan. Suurimmassa osassa Stillerin kolumneja argumentaatio perustui useamman väitteen pohjalle, jotka itse näin kolumnin kannalta pääväitteinä. Näitä pääväitteitä tukemassa esiintyi argumentteja, joiden kanssa yhdessä kolumneihin muodostui vahva argumentaatiivinen rakenne. Stillerin kolumnit rakentuivat vahvasti argumentaation varaan, ja aineistossa oli runsaasti syitä, todisteita ja perustietoja, joiden avulla Stiller pyrki vakuuttamaan lukijansa. Myös koko kolumnien tyyli tukee argumentatiivisuuden pohjalle rakentamista, koska kolumnien kantava ajatus on väitteiden esittäminen lukijalle. Lukijasta riippuen, nämä väitteet joko tulevat huomatuksi tai jäävät huomaamatta.

Tyyli

Kolumnien tyyliä analysoidessa kielikuvien kohdalla tuli selkeästi esille jako runsaasti ja vähän käytettyihin kielikuviin. Kaikissa kolumneissa käytettiin paljon kielikuvia, tämä näytti olevan Stillerille hyvin tyypillinen retorinen keino. Trooppien ja skeemojen osalta selkeästi enemmän oli käytetty trooppeja. Toki trooppien ryhmä on skeemojen ryhmää suurempi, mutta jos skeemaa oli käytetty kolumnissa, sitä esiintyi vain kerran tai kaksi kyseisissä kolumneissa. Jos tiettyä trooppia esiintyi kolumnissa, oli sitä käytetty yleensä useamman kerran kyseisessä kolumnissa. Troopit ryhmänä olivat hieman vaikeampi havaita kuin skeemat. Skeemat olivat selkeästi aina yhtä lajia, kun taas trooppien kohdalla raja kahden eri troopin kohdalla saattoi olla häilyvä, ja oli vaikea erottaa kumpi oli kyseessä.

Tavallisin kielikuva Stillerin kolumneissa näytti olevan interrogaatio. Jokaisessa kolumnissa käytettiin retorista kysymystä, tai muutoin kysymyksen ilmaisevaa lauserakennetta. Interrogaatio näyttää aineistoni kolumneissa olevan hyvä keino herättää lukijassa ajatuksia. Interrogaatiot vievät tekstiä eteenpäin ja näin rytmittävät tekstiä tehden siitä mielekästä luettavaa. Toiseksi yleisimmäksi keinoksi osoittautui ironia, joka näyttäisi olevan Stillerille tyypillinen ja helppo keino lähestyä lukijaa. Ironisuutta esiintyi jokaisessa kolumnissa. Kielikuvana teksteissä se antaa hyvin leimallisen kuvan kirjoittajan tyylistä. Tehokeinona kolumneissa ironia on hyvin toimiva, ja se vaikuttaa lukijoihin saamalla aikaan voimakkaita reaktioita. Heti ironian jälkeen käytetyin oli metafora-ilmaukset, jotka myös näyttivät olevan tyypillisiä Stillerin tyyliin. Jotkin metafora-ilmaukset tekstissä olivat hyvinkin vakiintuneita ja tavanomaisia ilmauksia, että niitä on vaikea mieltää metaforiksi. Vakiintuneinkin kielen ilmauksina metaforat antavat tekstille eloa ja ikään kuin toisen ulottuvuuden, jonka taakse lukija voi yrittää nähdä.

Skeemoja kolumneissa käytettiin trooppeihin verraten vähän. Kaikista skeemoista teksteissä esiintyi vain alkusointua, anaforaa ja epiforaa. Anafora oli näistä kolmesta suosituin. Näiden kolmen skeeman käyttö oli kuitenkin hyvin tasaista. Kaikissa kolumneissa ei ollut käytetty skeemoja ollenkaan. Sanat säilyttivät todellisen merkityksensä skeemoina, kun taas troopit ovat useammin jotain muuta, ja antavat

lukijalle mahdollisuuden miettiä todellisia merkityksiä (Karlberg & Mral 1998: 47). Analyysin perusteella näyttäisi siltä, että Stillerin ominainen tyyli kirjoittajana on antaa lukijalle mahdollisuuksia viedä mielikuviaan omaan suuntaan ja luoda hieman erilaisia merkityksiä sanoilla, kuin mitä ne oikeasti tarkoittavat, ja tästä syystä Stiller näyttäisi suosivan trooppeja skeemojen sijasta. Kolumneille tyypillinen puheenomaisuus ja kielikuvien käyttö pyrkii mielestäni lähentämään kirjoittajaa ja lukijaa.

Kokonaiskuvaa eli koko retorisen analyysin tuloksia tarkasteltaessa, Stillerille ominainen raflaava tyyli kirjoittaa saa väistämättä lukijassa aikaan jonkinlaisia vaikutuksia. Olipa vaikutus sitten positiivinen tai negatiivinen, se on saatu aikaan kielellisiä keinoja käyttäen, sanoilla pelaten ja lukijaan tätä kautta vaikuttaen. Muutos on tapahtunut, viesti on välittynyt.

LÄHTEET

- A-lehdet (2010) [online]. [Lainattu 21.10.2010]. Saatavilla: <http://mediaopas.a-lehdet.fi/lehdet/image>
- Aristoteles [330eaa], (1997). *Retoriikka. Runousoppi*. Helsinki: Gaudeamus.
- Blomstedt, Jan (2003). *Retoriikkaa epäilijöille*. Helsinki: Loki-Kirjat.
- Cassirer, Peter (2003). *Stil, stilistik & stilanalys*. Stockhol: Natur och kultur.
- Hellspång, Lennart (2007). *Konsten att tala. Handbok i praktisk retorik*. Lund: Studentlitteratur.
- Hosiaislouma, Yrjö (2003). *Kirjallisuuden sanakirja*. Helsinki: WSOY.
- Johannesson, Kurt (2004). *Retorik. Eller konsten att övertyga*. Stockholm: Pan.
- Kaakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa (2000). Retoriikka. Teoksessa: Marja-Liisa Kaakkuri-Knuuttila (toim.). *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*. 3. painos. Helsinki: Gaudeamus. 233–272.
- Kaakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa & Ilpo Halonen (2000). Argumentaatioanalyysi ja hyvän argumentin ehdot. Teoksessa: Marja-Liisa Kaakkuri-Knuuttila (toim.). *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*. 3. painos. Helsinki: Gaudeamus. 60–113.
- Kaakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa (1992b). *KAS: Kuvaus, argumentti ja selitys tutkimusraportissa*. Helsingin kauppakorkeakoulun julkaisuja D-165. Helsinki: Helsingin kauppakorkeakoulun kuvalaitos.
- Kaakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa (1992a). Puhetaidon perinne. Teoksessa: Korhonen, Riitta; Kusch, Martin & Hartmut Schröder (toim.). *Lopussa teksti*. Frankfurt: Nordeuropäische Beiträge aus den Human- und Gesellschaftswissenschaften. 83–130.
- Kalliokoski, Jyrki (2006). Tekstilajin taju ja toisella kielellä kirjoittaminen. Teoksessa: Anne Mäntynen, Susanna Shore & Anna Solin (toim.). *Genre – tekstilaji*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Karlberg, Maria & Brigitte Mral (1998). *Heder och påverkan. Att analysera modern retorik*. Tukholma: Natur och kultur.
- Kauppinen, Anneli; Koskela, Lasse; Mikkola, Anne-Maria & Kaija Valonen (1995). *Äidinkieli. Käsikirja*. Porvoo: WSOY.

- Koistinen, Mikko (1999). Pelkkää taloutta. Retoriikka journalismin tutkimuksessa. Teoksessa: Anu Kantola, Inka Moring & Esa Väliaverronen (toim.). *Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan*. Tampere: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. 40–63.
- Kustannusosakeyhtiö Teos (2010) [online]. [Lainattu 24.9.2010]. Saatavilla: <http://www.teos.fi/fi/kirjailijat/index.php?sub=2&id=23>
- Lehtonen, Mikko (1996). *Merkitysten maailma*. Tampere: Vastapaino.
- Leiwo, Matti; Luukka, Minna-Riitta & Tarja Nikula (1992). *Pragmatiikan ja retoriikan perusteita*. Viestintätieteiden laitoksen julkaisuja 8. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Maffesoli, Michel (1995). *Maailman mieli. Yhteisöllisen tyylin muodoista*. Tampere: Gaudeamus.
- Mäkinen, Kirsti (1989). Sanojen tyyliväri. Teoksessa: Jouko Vesikansa (toim.). *Nyky-suomen sanavarat*. Porvoo: WSOY. 200–212.
- Palonen, Kari & Hilikka Summa (1996). Johdanto: Retorinen käänne? Teoksessa: Kari Palonen & Hilikka Summa (toim.). *Pelkkää retoriikkaa*. Tampere: Vastapaino. 7–9
- Perelman, Chaïm (1996). *Retoriikan valtakunta*. Tampere: Vastapaino.
- Puro, Jukka-Pekka (1998). *Retoriikasta saarnaan*. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Pääkkönen, Irmeli & Markku Varis (2000). *Kriittinen lukutaito*. Helsinki: Finn Lectura.
- Rydsted, Rudolf (1993). *Retorik. Grammatica, rhetorica, dialektica*. Lund: Studentlitteratur.
- Summa, Hilikka (1996). Kolme näkökulmaa uuteen retoriikkaan. Burke, Perelman, Toulmin ja retoriikan kunnianpalautus. Teoksessa: Kari Palonen & Hilikka Summa (toim.). *Pelkkää retoriikkaa*. Tampere: Vastapaino. 51–83.

Liite 1. Esimerkki aineistosta

STILLER

LIHAA SÄÄSTÄEN

MINÄKIN PARANNAN MAAILMAA. Boikotoin Atrian tuotteita.

Yhtiö on käynnistänyt seksistisen kampanjan keski-ikäisiä miehiä vastaan. Tv-mainoksessa varttunut nainen iskee nuoren pojan ja nai sakkolihaa flyygelin päällä. Tarina huipentuu kohtaukseen puistossa: nainen syö Atrian mömmöä purkista ja herää hyväntuulisena päiväfantasiastaan. Teksti kehottaa vaihtamaan tuoreempaan. Nahistuneet keski-ikäiset tuotteet on poistettava valikoimasta, keski-ikäisen miehen viimeinen käyttöpäivä on koittanut. Tämäkö on se tasa-arvon kliimaksi? Keski-ikäinen nainen panemassa nuorta poikaa flyygelin päällä?

Minulla on mainio ehdotus, Atria. Räjäytetään tasa-arvopankki! Valitkaa seuraavaan mainokseen Ike Kanervan näköinen keski-ikäinen mies, joka näyttää naivan nuorta naista takaapäin. Jätetään mielikuvitukselle tilaa

ja käytetään samaa flyygelia tasa-arvon takaamiseksi.

Niinpä niin, ei se käy, se on niin väärin, niin väärin!

Miksi ei käy? Koska miesten fantasiat ovat pornoa. Naisten fantasiat ovat rohkeaa

ja jaloa erotiikkaa emansipaation loputtomalla tiellä. Kun nainen käyttää miestä, hän vapautuu patriarkaatin sorron ikeestä. Kun mies käyttää naista, hän on sika.

Entä jos nainen haluaa Kanervan näköisen miehen ottavan hänet rajusti ja yllättäen takaapäin? Nainen on postfeministisen rohkea ja rehellinen sankaritar. Mies on yhä potentiaalinen sika.

**PELKÄÄN PUUMANaisia, JOTKA
METSÄSTÄVÄT
NUORTA LIHAA.**

MYÖNNETÄÄN: tunnen itseni uhatuksi. Pelkään puumanaisia, jotka metsästävät nuorta lihaa. Pelkään, että nuoret alfaurokset tulevat reviirilleni ja häiritsevät parisuhdettani.

Atrikin kertoo minulle, että parhaat päiväni ovat jo takana päin. Minut on vaihdettava tuoreempaan tavaraan, jotta puumanaisen seksuaalisuus saisi elää vapaana ja villinä.

Aion puolustaa omaa reviiriäni. Kaadun reinot jalassa kipeässä taistelussa, jossa naiset imitoivat miehiä ja miehet katsovat hämmentyneinä ympärilleen.

Tämän hämmennyksen keskellä haluan vedota *Imagea* lukeviin nuoriin alfauroksiin: pidetään yhtä, ei anneta puumanaisille valtaa hajottaa ja hallita miehistä laumaamme. Miesten välistä solidaarisuutta on rakennettu vuosituhansia. Kannattaako sitä rikkoa vain helpon yhdyntän takia? Miettikää vielä, nuoret alfaurokset. Puumanainen vaihtaa teidätkin, hänelle ei riitä mikään. Kytymätön nainen viihdyttää pari päivää, mutta vie lopulta voimat. Siitä se alamäki alkaa. Opinnot häiriintyvät ja odotatte vain seuraavan yön pornopainajaista. Lopulta etsiydytte psykoterapiaan, koska tunnette itsenne hyväksikäytetyksi objektiksi.

Atrialle tiedoksi: liikkeellä on monia muitakin uusia naistyyppejä. Älkää esimerkiksi unohtako ns. kylmäköjiä.

Kylmäköt ovat uranaisia, jotka hankkivat sisustukseen sopivan menestyvän miehen. Kolmenkymmen jälkeen kylmäköt miettivät, miksi ketjuorgasmin saaminen on niin tavattoman vaikeaa. Silloin he aloittavat yleensä joogan, koska se hillitsee sisällä kei-nuvaa myrskyä. Tapahtuu valaistuminen: elämässä on sittenkin jotain uraa ja ketjuorgasmia tärkeämpää. Repikää siitä Atria!

Ruben Stiller